

F 161

24350

1960

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 426

TELEFON: AUT. 50-5-97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 56-7-11.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETNEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSSZERKESZTŐ:
PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTA MŰSZAKI TANÁCSOS

Mit hozhat a jövő a táviró számára?

Irta: Dr. HAVAS FERENC, m. kir. postaigazgató.

Quel est le sort que le télégraphe attend.

Par le docteur François Havas, directeur des postes.

Constatant d'après les données statistiques la diminution presque constante du trafic télégraphique dans les différents pays du monde, l'auteur expose les causes de cette diminution. Il fait connaître les efforts et les différents moyens, employés dans les dernières années par les administrations et les compagnies télégraphiques exploitantes ainsi que par le C. C. I. T. pour le développement de la télégraphie et cherchant d'augmenter la rentabilité de ce service. Il relève le fait que par ces efforts la situation du service télégraphique reste encore supportable dans les pays intéressés plus spécialement dans le trafic à longue distance et ce ne sont que les pays peu intéressés dans ce trafic, qui se ressentent le plus de la concurrence du téléphone. Finalement il souligne la grande importance du service et des installations télégraphiques pour la défense nationale.

Az egész világ táviróigazgatásait és távirótársaságait már hosszú idő óta minden más kérdésnél jobban egy húsba és vérbe vágó kérdés izgatja. Mit hozhat a jövő a táviró számára? E kérdés felvetése már a világháborút megelőző években indokolt volt, mert már akkor meg lehetett állapítani, hogy a táviróforgalom gyengülést mutat, illetőleg nem fejlődik abban az ütemben, mint ahogyan azt az érdekelt igazgatások és társaságok várták. A táviróüzemnek ez a nyomottsága attól az időtől kezdve válik érezhetővé, amikor a távbeszélő forgalom már számottevő. A közvetlen érintkezést biztosító távbeszélő ugyanis már kezdettől fogva igen nagy vonzó erőt gyakorolt a hírközlésre utalt közönségre.

A világháború vérzivataros évei elodázták e kérdéssel való foglalkozás szükségességét, mert a háború hadműveletei és a vele kapcsolatos üzleti élet annyira igénybevették az összes távközlési közlekedési ágakat, hogy egyiknek sem volt oka panaszra, sőt örülni kellett, ha azok elégségesek voltak a forgalom felvételére és lebonyolítására. A távirót a háborús években a forgalomhiány már csak azért sem bánthatta, mert a hadvezetőségek közleményei, amelyekkel a távoli harctereken működő csapatokat igazgatták, már természetüknél fogva

olyanok voltak, hogy azokat csakis az írásos nyomot hagyó táviróval lehetett továbbítani. Ez a körülmény a táviró számára a háborúban nagy helyzeti előnyt jelentett. Ezért központi táviróhivatalunk régi gépkezelő gárdája még ma is csodákat mesél arról a forgalomról, amely különösen abban az időben fejlődött ki, amikor a német seregek a Balkánra és Törökországba is áttették működési területüket.

A világháborút követő néhány évben a táviró helyzete elviselhető, sőt jó volt, mert a háborút követő inflációs évek kedvező esélyei, valamint a győztes államokban a győzelem gazdasági kiaknázásával járó jelenségek még jól tudták az üzemet táplálni. A mérleg az a körülmény is a táviró javára billentette, hogy a világháborúban leromlott távbeszélő hálózatoknak és berendezéseknek újbóli rendbehozatalához és a technika állásának megfelelő fejlesztéséhez időre és sok pénzre volt szükség. A műszakilag sokkal egyszerűbb s így kevesebb költséggel könnyebben rendben tartható táviróüzem számára, ez a világ legtöbb államában, még edőnyerést jelentett.

Ami azonban késett, az nem múlt. Sőt a táviró válságának jelenségei hatványozott mértékben jelentkeztek. A világgazdasági válság kitörésének ideje, amely 1930 körül jelentkezett, a sors különös szeszélye folytán összeesett azzal az idővel, amikor a távbeszélő összeköttetések és berendezések fejlesztése terén elérték azt, amit egyelőre el kívántak érni. Vagyis megépítették a távkábel hálózatokat, a helyi hálózatokat automatizálták s a világ minden számottevő országa bekapcsolódott a nemzetközi távbeszélő forgalomba.

Ha a távbeszélőnek ez a hatalmas műszaki felkészültsége oly időpontban köszönt be, amikor virágzó közgazdasági élet siet a távközlés üzemei által nyújtott közlekedési lehetőségek kihasználására, illetőleg igénybevételére, akkor a táviró forgalom visszaesése bizonyára nem lett volna olyan katasztrófális méretű. Ám fordítva történt a dolog, ami azzal a következménnyel járt, hogy a két távközlési ág a lecsappant forgalmat egymás elől igyekezett elhalászni. Ebben a harcban aztán a gyengébbik fél, a táviró erősen alul maradt.

Ezt a visszafejlődést különben a legjobban az alábbi néhány statisztikai adat világítja meg:

Magyarország táviróforgalma az 1913., 1920., 1926., 1929., 1930. és 1932. években.

Táviratok darabszáma	1913-ban	1920-ban	1926-ban	1929-ben	1930-ban	1932-ben
a belföldi forgalomban (feladás)	7.936.747	4.824.034	2.800.966	2.960.334	2.669.217	1.651.133
a nemzetközi forgalomban (feladott)	2.252.380	1.149.596	892.091	843.805	734.649	415.217
a nemzetközi forgalomban (érkezett)	2.279.448	1.019.044	825.246	792.244	699.937	403.280
a nemzetközi forgalomban (átmenő)	559.734	158.946	544.112	402.873	351.844	147.059

Svájc táviróforgalma az 1913., 1920., 1926., 1929., 1930. és 1932. években.

Táviratok darabszáma	1913-ban	1920-ban	1926-ban	1929-ben	1930-ban	1932-ben
a belföldi forgalomban (feladás)	1,646.129	2,584.125	1,154.92	1,057.754	1,033.640	676.537
a nemzetközi forgalomban (feladott)	1,498.559	2,317.084	1,930.644	1,915.623	1,770.450	1,331.902
a nemzetközi forgalomban (érkezett)	1,686.980	2,291.106	1,928.316	1,939.336	1,784.050	1,295.15
a nemzetközi forgalomban (átmenő)	1,308.852	844.020	1,052.938	1,162.360	1,150.413	710.039

Franciaország táviróforgalma az 1913., 1920., 1926., 1929., 1930. és 1932. években.

Táviratok darabszáma	1913-ban	1920-ban	1926-ban	1929-ben	1930-ban	1932-ben
a belföldi forgalomban (feladás)	54,487.133	52,572.893	34,457.115	36,325.086	35,432.102	30,505.477
a nemzetközi forgalomban (feladott)	5,187.929	5,495.798	5,872.665	6,573.439	5,768.138	4,354.177
a nemzetközi forgalomban (érkezett)	5,254.058	5,530.725	6,021.028	6,843.178	6,102.019	4,442.743
a nemzetközi forgalomban (átmenő)	2,123.735	3,665.245	2,449.285	2,359.950	1,958.137	1,266.154

Ezek a statisztikai adatok hű képet adnak a táviróforgalom eltolódásáról, mert a világháborúban legyőzött Magyarország mellett bemutatják a semleges Svájc és a fő háborút viselő győztes Franciaország táviróforgalmi adatait.

A világsajtó közléseiből arra lehet következtetni, hogy a közgazdasági világválság mélypontján túl vagyunk s ismét a lassú javulás útjára tértünk. Ezt a megállapítást a pttb. szaksajtó által közzétett legújabb statisztikai eredmények is igazolják. Amíg azonban a távbeszélőnél mind az európai, mind az amerikai kontinensen az egyes országokban ismét a forgalom emelkedéséről és az állomások szaporodásáról számolnak be a lapok, addig a távirónál a legtöbb országban legfeljebb a csökkenés százalékszámának enyhüléséről lehet szó. Ez a legjobb bizonyítéka annak, hogy a táviróforgalom kedvezőtlen alakulására a közgazdasági tényezőkön kívül, még más tényezők is

hatással vannak. Ez alól a megállapítás alól csak néhány, egészen kivételesen előnyös viszonyok közt élő ország kivétel, mint pl. Anglia és Németalföld, ahol az 1934. évi táviróforgalom adatai már emelkedést mutatnak.

Joggal felvethető a kérdés, hogy a táviró válságának hosszú esztendei alatt a világ táviróigazgatásai és társaságai mit tettek a helyzet megmentése és javítása érdekében? Sikerült-e oly tényezőket a maguk számára hasznosítani, amelyek a táviró helyzetének gyógyítására alkalmasak lehetnek? Erre a kérdésre igennel kell felelnünk, mert ilyen intézkedések igenis történtek. Ami az elért eredményeket illeti, úgy ebben a tekintetben még biztosat állítani nem lehet. Egyelőre legalább is a tartózkodó, de mellette még is bizakodó álláspont elfoglalása az indokolt.

Lássuk azonban, melyek azok az intézkedések és tényezők, amelyeket a táviró helyzetének gyógyítása érdekében a világon mozgósítottak?

Első helyen általános jelentőségénél fogva a rádiótávíratás feltalálását és fejlődését kell olyan tényezőként megjelölnünk, mint amely a táviróforgalom fejlődésére az egész világon igen nagy hatással volt. A rádiótávíró ugyanis egyrészt olyan távoli területeknek a táviróforgalomba való bekapcsolódását tette lehetővé, amelyek a vezetékes (vonalas és kábeltávíró) számára megközelíthetetlenek voltak, másrészt a mozgóállomásoknak (hajók, légi járművek, gépkocsik, vonatok) a táviróforgalomba való bevonását segítette elő. Vagyis oly anyagot szerzett a táviró számára, amely azelőtt nem volt meg. A rádiótávíró a táviróigazgatásoknak a nemzetközi táviróforgalom díjaiban való részesedését is előnyösebbé tette, mert a nagytávolságú nemzetközi forgalomban egymással rádiótávíró útján közvetlenül levelező két országnak a beszédett távirási díjból a köztük fekvő országoknak nem kell átmeneti díjak fejében részesedést fizetni. Ez a körülmény a nemzetközi táviróforgalom jövedelmezőségét a kiterjedt rádiótávíró összeköttetésekkel rendelkező országok számára emelte.

A rádiótávíró által biztosított ezek az előnyök azonban nem voltak száz százalékos előnyök, mert a rádióüzem berendezése és elterjedése terheket és hátrányokat is hozott az igazgatásoknak és társaságoknak. Ilyennek tekinthetjük mindjárt az állomásoknak és üzempontoknak a berendezésével járó tekintélyes befektetéseket, amelyeknek a jövedelmezőségét a gyors műszaki fejlődés következtében beálló igen rövidre tehető élettartam erősen próbára teszi. Tapasztalás szerint a rádióállomásokat alig hogy megépítik, azokat a bekövetkezett fejlődés miatt át kell építeni s az üzempontok géprendszerei is állandóan változnak. Amelyik ma még modern, az holnap már elavult stb.

A rádiótáviró azonkívül nem csak a táviró céljaira lehetett értékesíteni, hanem a távbeszélő számára is. A távbeszélő versenye tehát a rádióüzemben is felütötte a fejét. Alig, hogy egy tengerentúli viszonylatban megnyílt a rádiótávíró forgalom, már is jelentkezik ugyanabban a rádiótávbeszélő forgalom is. Egyelőre ebben a versenyben a táviró számára előnyt jelent, hogy a tengerentúli viszonylatokban a távbeszélő díjtételek igen magasak. Az olcsóbbodási folyamat

azonban a rövid hullámrendszerekre való áttérés óta megindult s már is erősen érezteti hatását. A rádiótávbeszélő természetesen a mozgó állomásokkal való forgalomban is versenyt támaszt a rádiótávírónak.

A rádiótávíró a vezetékes és a kábeltávíró számára is versenyt jelentett. Így állott elő az a helyzet, hogy a távbeszélő és a gazdasági válság által sarokba szorított távíró, a meglevő vezetékes és kábelleösszeköttetések mellett ugyanazokban a viszonylatokban a rádiótávíróval kénytelen a forgalmat megosztani, ami mindkét üzem számára a teljesítőképesség kihasználásának lehetőségét veszélybe sodorta, sőt lehetetlenné tette. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy amit az egyes országok és társaságok a rádiótávíró végforgalomban az előnyösebb díjrészesedés révén nyertek, azt a nemzetközi átmenő távíróforgalomnak a rádiótávíróüzem elterjedése következtében beállott csökkenése révén átmeneti díjrészesedésük csökkenésével részben elvesztették. Oly országoknál, amelyeknek azelőtt nagy vezetékes átmenő távíró forgalmuk volt, ez természetesen érzékeny veszteséget jelent. Ezt a veszteséget sajnos, Magyarország is erősen érzi, mert amíg azelőtt a vezetékes távíró korában országunk a Balkánról és a Balkán felé menő távíróforgalomban kimagasló szerepet töltött be, ezt a helyzetet részint a trianoni béke által teremtett nem előnyös határok (megkerülés lehetősége), részint a rádiótávíró közvetlen összeköttetései, amelyek az étheren át teszik a balkánállamok és a nyugat és észak-európai országok közti rádiótávíróforgalmat lehetővé, alaposan megtépázták. Vigasztalásul ebben a tekintetben csak az szolgálhat, hogy különösen az utóbbi tekintetben ez a sors más államokat is utólért.

A távíró könnyebb igénybevételét és annak gazdaságosabb üzemét vannak hivatva szolgálni azok az intézkedések, amelyeket az egyes országokban a táviratoknak távbeszélőn való feladása és kézbesítése, valamint a táviratoknak távbeszélőn való továbbítása érdekében tettek. Utóbbi tekintetben az 1932. évi madridi nemzetközi távíró szolgálati szabályzat határozatai is a távíró helyzetének megsegítésére törekedtek, amikor a távbeszélőn való távirat-továbbítást a nemzetközi forgalomban is megengedték. Ez az intézkedés különösen a rövid távolságokon sok kellően ki nem használható távíróvonal megszüntetését tette lehetővé, illetőleg fogja lehetővé tenni, ami a távíró gazdaságosságát csak előnyösen befolyásolhatja.

A kellően ki nem használt vezetékes, kábel és rádiótávíró összeköttetések pangása szülte az idők folyamán a különféle díjkedvezményes és különleges táviratfajt is. Ezekkel az igazgatások és társaságok egyrészt a táviratok számának szaporodását kívánták elérni, másrészt az éjjeli, továbbá a vásár- és ünnepnap-i üzemgyengülések idejére igyekeztek összeköttetések számára anyagot szerezni. Ennek az elgondolásnak és törekvésnek köszönik létüket a féldíjas tengerentúli táviratok (LC), a különféle fajtájú táviratlevelek (LT, ELT, NLT, DLT, WLT), (az utóbbi időközben megszűnt) az üdvözlőtáviratok (XLT), a dístáviratok (LX), a karácsonyi és újévi üdvözlő táviratok (GTG, XLT), a táviratnyomtatványok. Tagadhatatlan, hogy ezek az új díjkedvezményes táviratfajok új forgalmat hoztak a távíró számára, amellet azonban elvitték a régi távíróforgalom egy részét, mert a közönség most igen sok oly esetben, ami-

kor ezelőtt rendes díjú táviratot adott fel, ahelyett az új díjkedvezményes táviratot adja fel. Amit tehát a táviróigazgatások és társaságok megnyernek a réven, azt részben elveszítik a vámon.

A táviróüzem gazdaságosságának emelését szolgálják azok a különféle műszaki találmányok és berendezések, amelyek a táviró vonalépítési és fenntartási költségeinek csökkentésére irányulnak. Ilyenek a többszörös táviratozásnak a különféle rendszerei (duplexek), valamint a távbeszélő áramköröknek táviratozás céljaira való egyidejű igénybevételét lehetővé tevő berendezések (szimultánok), végül a távbeszélő távkábelek áramköreinek igénybevételével képzett hangfrekvenciás táviróvonalak. Ezenkívül a superfantom (nyolcas) ugyancsak távbeszélő távkábelek felhasználásával képzett táviróműáramkörök, valamint a távbeszélő kábelek két erének felhasználásával képzett egyenirányú táviró vonalak (Unterlagerungs Telegraphie). E rendszerek közül újabban nagy népszerűségnek örvendenek a távbeszélő kábeláramkörök felhasználásával képzett hangfrekvenciás táviróvonalak. Ezek rendszerénél ugyanis egy könnyű terhelésű távkábel áramkörön egyidejűleg 18 kétirányú táviratozás lehetséges, ami igen nagy kihasználást jelent.

A távbeszélő áramkörök és távbeszélő kábelerek igénybevételével képzett táviróvonalak alkalmazása a tetemes költséggel fenntartható légvezetékes táviróvonalak lebontását teszi lehetővé, ami a táviróüzem gazdaságosságát, kivált a nagytávolságú viszonylatokban, emelni tudja. A táviróigazgatások ezért igénybe is veszik ezeket a berendezéseket, illetőleg új rendszereket s Magyarország is újabban az érdekelt külföldi igazgatásokkal együttműködve a Budapest—Berlin és Budapest—Prága légvezetékes táviróvonalakat lebontatta s helyettük e két viszonylatban a távbeszélő távkábel igénybevételével hangfrekvenciás táviróvonalakat helyezett üzembe. Így alakult át hangfrekvenciás táviróvá a régi légvezetékes Bukarest—Berlin vonal is.

Ezeknek az új távirórendszereknek van mindazonáltal egy közös, nagy hibájuk és pedig az, hogy műszaki berendezéseiknek a megszerzése a táviróigazgatásoktól számottevő tőkebefektetést követel, ami a mai nehéz költségvetési viszonyok mellett a legtöbb igazgatás számára nehézséget jelent. Erősebb elterjedésüknek minden esetre ez az egyik legnagyobb akadálya.

A táviró fellendítését van hivatva szolgálni az írógéprendszerű (aritmikusz) táviró is. Ez a közönséges írógéphez hasonló távirógépekkel ellátott rendszer mind a táviróhivatalok egymásközti forgalmának lebonyolítására, mind a felek egymásközti táviróforgalmának közvetítésére, vagyis a táviróhivatalok igénybevételének kikapcsolásával történő lebonyolítására szolgál. Ezt az üzemet nemcsak a táviróvonalakon, hanem a távbeszélő áramköröknek (hangfrekvenciás rendszerrel) e célra való felhasználásával is be lehet rendezni. Utóbbi esetben a távbeszélő előfizetők tetszés szerint hol távbeszélgetés, hol táviratozás céljaira vehetik igénybe összeköttetésüket, aszerint, hogy az áramkörre melyiket kapcsolják rá. Oly országokban, ahol nagy forgalmú iparvállalatok, kereskedelmi házak, kiterjedt vidéki fiókhálózattal rendelkező nagyüzemek vannak, ez a felek egymásközti közvetlen távirólevelezést lehetővé tevő írógép rendszerű (aritmikusz) táviró bizonyára fellendíti a magán táviróforgalmat. Am ez a táviróforgalom a nyilván-

nos táviróüzemet ellátó táviróhivatalok forgalmát közvetlenül nem befolyásolja, vagyis nem emeli, sőt még azokat a táviratokat is elveszti az állami vagy társasági nyilvános táviróüzem, amelyeket azelőtt e nagy üzletfelek nála feladtak. Igaz viszont, hogy a szolgáltatban való részvételért a feleknek fizetniök kell, ha mindjárt nem is annyit, mint amennyi az azokon váltott táviratok rendes díjszabásszerű díjának megfelelne. Az új rendszerű üzem léte tehát végeredményben még is előnyt jelent a táviróigazgatások, illetőleg társaságok számára, mert új bevételhez jutnak.

Az írógéprendszerű távirónak a Morse, Hughes és Baudot rendszerekkel szemben oly sok előnye van (nem kell mindkét helyen egyszerre beültetésnek lennie, nincs szükség szinkronizmusra, igen könnyen el lehet sajátítani és kezelni stb.), hogy úgy a magán, mint a nyilvános táviróüzemekben ezt kell a jövő táviróüzemének tekintünk. Ezért főleg a nyugati országokban és Amerikában már erre a rendszerre át is tértek, sőt Angliában a londoni központi táviróhivatalban leállították az összes Morse gépeket és azokat írógépes távirógépekké helyettesítették. Nálunk egyelőre csak a nyilvános távirószolgáltatban tud igazgatásunk ezzel a rendszerrel foglalkozni, oly módon, hogy a forgalmas belföldi vonalakon pld. a Budapest—Pécs és Budapest—Debrecen vonalon a Hughes gépeket ezzel helyettesíti. A magánfelek közti írógépes táviratozást nálunk nehezebben lehet megvalósítani, mert sajnos, hiányoznak azok a nagyforgalmú ipari és kereskedelmi vállalatok, amelyek számára ez az új rendszerű magántáviróüzem szükségletet jelent. Bizzunk azonban abban, hogy erre azért még nálunk is sor kerül.

A jelenkor egyik műszaki csodája a fényképtáviró, szintén arra van hivatva, hogy a táviróüzem számára új kereseti lehetőségeket biztosítson. Biztosít is, bár egyelőre csak azokban a gazdaságilag és kultrában erősen fejlett országokban, ahol a szükséges létfeltételek meg vannak. A fényképtáviratozást ezidőszerint főleg csak oly képek, rajzok továbbítására használják, amelyeknek alkalmi eseményekkel kapcsolatban igen gyorsan kell rendeltetési helyökre eljutniok. Vagyis a nagy világlapok és hírügynökségek illusztrációinak továbbítására. Ám ezen túlmenően indokolt lehetne a rendes táviratoknak is fényképtáviróval való továbbítása, mert a fényképtáviró a távirónak legideálisabb alakja. Ezeknél ferdítés vagy csonkítás természetesen nem fordulhat elő, mert a címzett a feladott közleménynek nemcsak a tartalmát, hanem az eredetivel azonos alakját vagyis annak a fényképét is megkapja. A rendes táviratanyagának a továbbítására azonban a fényképtáviró ezidőszerint még nem alkalmas, mert túlságosan drága. Ez egyúttal a legnagyobb akadálya az üzem elterjedésének is. Amíg egy-egy fényképtáviró berendezés beszerzési költsége a jelenleginél jóval olcsóbb nem lesz, addig nagyobb arányú fényképtáviróforgalom kifejlődésére nehezen lehet számítani.

A fényképtáviró mindazonáltal e kezdeti nehézségek ellenére szép fejlődésre tekinthet vissza. Néhány év alatt már Franciaországban, Angliában, Németországban, Olaszországban, Ausztriában, Dániában és Svédországban rendszeresítették s az ezeknek az országoknak egy-

másközi forgalmában is működik. Magyarországon sajnos, egyelőre még ennek az üzemnek a berendezésével a nagy költségek és az előrelátható gyenge igénybevétel miatt, várni kell.

A Távközlés Nemzetközi Egyezményének határozatai értelmében működő Táviró Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága (C. C. I. T.) a maga részéről az évek folyamán szintén mindent megtett, illetőleg megtesz, hogy a nemzetközi táviróforgalmat nehéz helyzetében megsegítse s annak életképességét fokozza. Így legutóbbi 1934. évi prágai ülésén fontos határozatokkal szabályozta az írógépes táviróüzem működésének mind műszaki, mind forgalmi kérdéseit (Avis 20., 21., 24., 26., 29., 51.). Erre nagyon is szükség volt, mert az írógépes táviró még igen fiatal üzem, többirányú erős fejlődésben van s így annak működési feltételei még kezdetleges állapotban vannak.

A C. C. I. T. a másik fiatal táviróüzemet, a fényképtávirót is erősen pártfogásába vette. Prágai ülésén a 22. számú ajánlásban megállapította az európai fényképtávirószolgálat szabályzatát, amely az újrendszerű üzem minden fontosabb kérdésének szabályozását felöleli. Így megállapította a legfontosabb fogalom meghatározásokat, a fényképtáviratok méreteit, a címzés módját, a díjazást, a különleges szolgálatokat, a fényképtáviró hálózathoz nem csatlakozott országokba szóló fényképtáviratok kezelésének feltételeit. Rendezte továbbá az üzem lebonyolításának s a fényképtáviratok kézbesítési szabályait, a díjtérítési eljárást, a nemzetközi leszámolást, valamint a nyilvános fényképtáviróüzemek és a magánfényképtáviróüzemek közti forgalom módozatait. A 28. és 53. számú ajánlások ugyancsak a fényképtáviróval foglalkoznak. Ezzel a munkával a C. C. I. T. nagy szolgálatot tett a fényképtáviró fejlődésének elősegítésére, mert annak útját mintegy elegyengette. Azonkívül pedig e szabályzat megalkotásával annak alkalmas időben a táviró nemzetközi szolgálati szabályzatába való beiktatását is előkészítette.

Ezek volnának azok a fontosabb intézkedések és újítások, amelyeket a táviróigazgatások, a társaságok, valamint a C. C. I. T. az évek folyamán a táviró gazdaságosságának emelése, a forgalomban beállott csökkenés megállítása, illetőleg az üzem fejlesztése érdekében rendszeresítettek. Ezek felsorolásával természetesen az intézkedéseknek a sora sem kimerítve, sem lezárva nincsen, mert az egyes országok viszonyai a táviróüzem szempontjából is különlegességeket tüntethetnek fel. Ezeknek figyelembevétele ugyancsak különleges intézkedéseket tehet szükségessé, másrészt főleg a műszaki fejlődés egyik napról a másikra új lehetőségeket hozhat, amelyeknek a táviró javára történő értékesítése bizonyára nem fog sokáig várni magára.

Mindezekről az intézkedésekről és újításokról annyit nyugodt lelkiismerettel megállapíthatunk, hogy azok, ha a legtöbb országban a táviróforgalom újbóli emelkedését még nem is tudták biztosítani, a csökkenés százalékszámának enyhüléséhez erően hozzásegítettek.

E mellett még azt is meg kell állapítanunk, hogy a táviró helyzete különösen azokban a világforgalom főútvonalába eső államokban, amelyeknek sok nagytávolságú esetleg interkontinentális vonaluk, illetőleg rádióösszeköttetésük van, nem ad okot komoly panaszra s az a távközlési szolgálatok közt még mindig igen számottevő helyet tud

magának biztosítani. Ennek egyik főoka az, hogy ezekben a nagy távolságú viszonylatokban a táviró díjszabás lényegesen olcsóbb, mint a távbeszélőé. (Egy Magyarországból New-Yorkba szóló 10 szavas közönséges távirat díja 17 P 60 fillér, egy ugyanoda szóló 3 perces beszélgetésé 193 P 20 fillér). A távbeszélő versenye tehát a nagytávolságú viszonylatokban nem oly veszedelmes, mint a rövidtávolságú viszonylatokban. (Egy Budapestről Cinkotára szóló 10 szavas közönséges távirat díja 1 P, egy háromperces beszélgetésé 70 fillér, a gyenge forgalmú időben pedig 35 fillér). Azonkívül a nagytávolságú s főleg a világrészek közti forgalomban váltott közlések természete rendszeren olyan, hogy azoknál az írásos jelleg, ami a távirónál megvan, a távbeszélőnél ellenben hiányzik, súlyosan esik a latba. Ugyanez a megállapítás helytálló a mozgóállomásokkal való táviró és távbeszélő forgalomra is, amelyben első sorban a szárazföld és a tengeri hajók közti forgalom jön tekintetbe. Ebben a forgalomban a távirónak a távbeszélővel szemben ugyancsak ezek az előnyei. Ez a forgalom azonban szintén csak a világkereskedelmet és hajózást lebonyolító nagy vagy legalább is jelentős parti államoknak a táviró költségvetését gyarapítja.

Ezeknek a szerencsés igazgatásoknak, illetőleg társaságoknak tehát igazán nincs okuk arra, hogy a táviró sorsa felett kétségbeessenek, ha a helyzet a multtal szemben romlott is.

A világforgalom főújtjaitól távoleső s főleg a kis kontinentális államoknak a helyzete sajnós, más s lényegesen hátrányosabb. Ezeknél az országoknál már a multban is az volt a helyzet, hogy nemzetközi táviróforgalmuk a belföldi forgalomhoz viszonyítva aránylag kis százalékot tett ki. Annál erősebb most ez az eltolódás, amikor a távbeszélő versenyképessége, amint azt fentebb láttuk, a rövid távolságokon annyira előnyössé vált. Ezek az államok egyelőre igazán csak abban bízhatnak, hogy a világgazdasági viszonyok megjavulásával táviróforgalmuk is mind a belföldi, mind a nemzetközi viszonylatokban meg fog javulni. Emellett pedig minden erejükkel arra kell törekedniök, hogy a nagytávolságú táviróforgalomból, amely még életképes, a maguk számára jó vezetékes és rádiótáviró összeköttetések révén mentől többet meg tudjanak szerezni, s az e téren a nemzetközi táviróforgalomban az egyes országok közt kifejlődött versenyben le nem maradjanak.

Kétségtelen, hogy az egyes államok a táviróforgalom helyzetében beállott bajokat nem egyformán érzik s azok az egyes államokban nem is egyforma mértékben jelentkeznek. Abban a tekintetben azonban az államok helyzete bizonyára azonos, hogy mind a vezetékes, mind a drótnélküli távirót, valamint az ezekben az üzemekben kiképzett személyzetet nemzetvédelmi szempontból egyik sem nélkülözheti, sőt arra óriási mértékben rá van utalva. A világháború eléggé beigazolta, hogy a katonai táviróberendezésektől eltekintve, a polgári táviróüzemeknek is mily óriási jelentősége volt s hogy ezek az üzemek a háború éveiben mily hatalmas forgalmat bonyolítottak le. E nélkül a táviró szolgálat nélkül, sem a hadműveletek irányítása, sem a hadseregek és a polgári lakosság ellátása ezekben a vérzivataros esztendőkből nem lett volna lehetséges. S ha a forgalom nagy mé-

retei indokolták a táviró létét a háborúban, akkor még inkább indokolta azt az akkor továbbított közlemények természete, amely a legtöbb esetben az írásos okmányokat elengedhetetlenül megkívánta.

Ha más miatt nem, már csak ennél az egy oknál fogva is kellően meg nem fontoltaknak kell minősítenünk azokat a megjegyzéseket, amelyek a táviró válságos éveiben már ennek az üzemnek a feleslegességéről és annak rövidesen bekövetkező megszüntetéséről hangzottak el. A táviróüzem leállításának gondolata, amint azt fentebb láttuk, főleg a nagytávolságú forgalomban érdekelt államokban, forgalmi szempontból egyáltalában nem időszerű s arra ott nincs is semmi komoly ok. Fel lehet-e tételezni pld. Franciaországról azt, hogy a táviróüzemet, amely még 1932-ben is kereken 40 millió táviratot továbbított, leállítsa? A nagytávolságú forgalomban kevéssé érdekelt államokban pedig erre azért nem lehet és nem szabad gondolni, mert egyrészt a gazdasági viszonyok javulása és az új rendszerű üzemek kifejlődése remélhető, azonkívül pedig azért nem, mert nemzetvédelmi szempontból egy állam sem lehet önmagával szemben oly könnyelmű, hogy védelmének s a komoly időkben való boldogulásának egyik legfontosabb segítő eszközét eldobja magától. Ezért, ha a táviró ezidő szerint egyes országokban nem tudja a saját bevételeiből magát fenntartani s üzeme hiányt mutat, úgy e hiány fedezésére fordított összeget leghelyesebb az állam védelmére fordított kiadásnak tekinteni, amelyre minden körülmények közt szükség volt.

A távirónak tehát minden ország saját jól felfogott érdekében még sokáig kell élnie s annak nemcsak múltja, hanem jövője is van.

Az önműködő beszédszámláló.

Irta: bókai MATTANOVICH GÉZA, m. kir. postafőmérnök.

Le compteur automatique de conversation.

Par Géza Mattanovich de Bóka, ingénieur supérieur des postes.

Dans l'introduction de son article, l'auteur s'occupe de la destination du compteur automatique de conversation et établit une brève comparaison entre le principe de comptage par conversation et par durée.

Ensuite il décrit le compteur automatique de conversation actuellement employé à Budapest, au point de vue de construction et de fonctionnement, puis il expose les modes de contrôle à l'aide desquels l'installation de comptage est contrôlée d'une manière préventive et les modalités d'essai appliquées pour instruire des doléances en matière de comptage.

Enfin l'auteur présente un tableau statistique sur les irrégularités qui se produisent dans l'installation de comptage, tableau par lequel il désire démontrer la sûreté du système.

1. A beszédszámlálás célja és rendeltetése.

A távbeszélgetések számlálása a mai távbeszélő rendszernek egyik legfontosabb feladata.

Az automata távbeszélőrendszer életbeléptetése előtt már négy esztendővel: 1924. március havában áttért a budapesti távbeszélőhálózat az átalánydíjazásról a beszélgetésenkénti díjazásra. Az új, önműködő beszédszámlálási rendszert, mely legelőször Amerikában

látott napvilágot, igazságos alapelve tette népszerűvé, mert ennél a rendszernél mindenki a saját állomásának beszédegységeit fizeti.

Az önműködő beszédszámláló bevezetése egyszersmind elősegítette az automata távbeszélőközpontok helyes méretezését is, mint-hogy az automata rendszer megterhelése és forgalmának szabályszerű kialakulása a már előzően életbeléptetett önműködő beszédszámlálók adataira támaszkodott. Az önműködő beszédszámlálók által szolgáltatott forgalmi adatok felhasználását indokolta az a körülmény, hogy az automata rendszernél a kapcsolási mozzanatokot lebonyolító gépegységek csak korlátolt számban, az előfizetők számának csak oly hányadában szerepelnek a központokban, mely még forgalmas időben is várakozásmentes kapcsolást tud nyújtani. Ha — korlátlan kihasználás esetén — a szokásos forgalmat jóval felülmúlóan, nagyon sok kapcsolást kérnének, akkor lehetetlen volna folytonos és megbízható kiszolgálást nyújtani. Bár az előfizetők a beszélgetésenkénti díjazás folytán bizonyos korlátok közé szorítva használják a távbeszélőt, a terhelés a korlátozás következtében szinte állandó és szabályos jellegűvé válik és ez teszi lehetővé bárki számára a távbeszélő üzembiztos használatát. A forgalom mérve szerinti számlázás minden automata távbeszélő rendszerben az üzembiztos és gazdaságos működés előfeltételének bizonyult.

A beszélgetések forgalomszerinti díjazása körülményes feladat, mert adott viszonyok között össze kell egyeztetni az előfizetők érdekeit az üzemigazgatás rentabilitásával és közérdeket szolgáló követelményeivel. Lássuk, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a számlázás alapjául szolgálhatnak!

A távbeszélő igazgatás a beszélgetések lebonyolítása céljából rendelkezésre bocsátja az előfizetőnek:

a) a készüléket és az ezzel kapcsolatos egyéni vonaltartozékokat,

b) a központi berendezés bizonyos számú állandóan fenntartott gépegységét és az áramtáplálást.

Az a) alatti berendezések állandó-, a b) alatti tényezők másokéval közös szervei a távbeszélő állomásnak és így az előbbiek akkor is, ha az előfizető nem tartja berendezését használatban, állandóan és kizárólagosan az ő rendelkezése alatt állanak. A távbeszélő használata fejében az előfizető részben alapdíjat fizet, melyet a részére állandóan rendelkezésre álló szerelvények beruházási költségeinek részbeni törlesztésére fordítanak. Az üzemi kiadások fedezését pedig az előfizető — mint karbantartási költséget — a beszélgetési díjakkal fizeti meg.

Az alapdíj kivétele tisztán számítási művelet, az üzemviteli és a karbantartási költségek mindegyike a távbeszélő forgalom függvénye, mely utóbbi a kapcsolásra és beszélgetésre fordított idő szerint változik. Első pillanatra felmerülhet itt a kérdés: nem lenne célszerűbb a beszélgetési időtartam szerinti díjazást bevezetni?

Technikailag kivihető lenne ily számlázási mód is. Következése kétségtelenül az volna, hogy a beszélgetések nagy részének időtartama általában megrövidülne és ennek következtében azok a gépegységek, amelyek a beszélgetések fenntartására szolgálnak, rö-

videbb ideig volnának lefoglalva. A gépek tehát nagyobb számú beszélgetések teljesítésére lennének képesek, vagyis a gépi berendezés kihasználásának foka emelkednék. Ennek a megoldásnak azonban a nagyobb jövedelmezősége egyrészt kétségesnek látszik, mert a beszélgetések zömét esetleg szűk korlátok közé szorítanák, — másrészt nem szolgálná az előfizetők ama részének érdekeit, akik kénytelenek nem egyszer hosszabb ideig tartó beszélgetéseket lebonyolítani (orvosok, gyárak, nagyobb intézetek, közüzemek, állami hatóságok és hivatalok), — sokszor közérdekből.

A beszélgetési idő alapján álló számlázási rendszernek főleg ott lehet létjogosultsága, ahol ezt a megoldást a forgalom egyenletesebbé tételére kívánják felhasználni. Pl. úgy, hogy a délelőtti és délutáni forgalmasabb órákban magasabb időtarifát vezetnek be az időszámláló gyorsabb, — az esti és éjjeli órákban pedig a forgalom szerint változtatott lassabb járatással. Az idő alapján álló díjazás szerinti megoldás az is, melynél a beszélgetések időtartama megszábotott (pl. 3 vagy 5 perc), mely idő elteltével a távbeszélő áramkörbe vagy a készülékbe szerelt időzítőszervezet önműködően elbontja az összeköttetést. Különösen nyilvános és társas állomásoknál célszerű e megoldás.

Adott viszonyok között nehéz eldönteni, hogy melyik rendszer indokoltabb és előnyösebb. Nyilvánvaló azonban, hogy általában az időszerinti számlázási rendszer inkább a nagyforgalmú, tehát sokszor, de csak rövid ideig beszélő előfizetőknek, míg a megbeszélésenkénti díjazás inkább a keveset, de hosszasan beszélő előfizetőknek kedvez. Elméleti szempontból tehát a két rendszer egyesítése nyújthatna talán ideális megoldást.

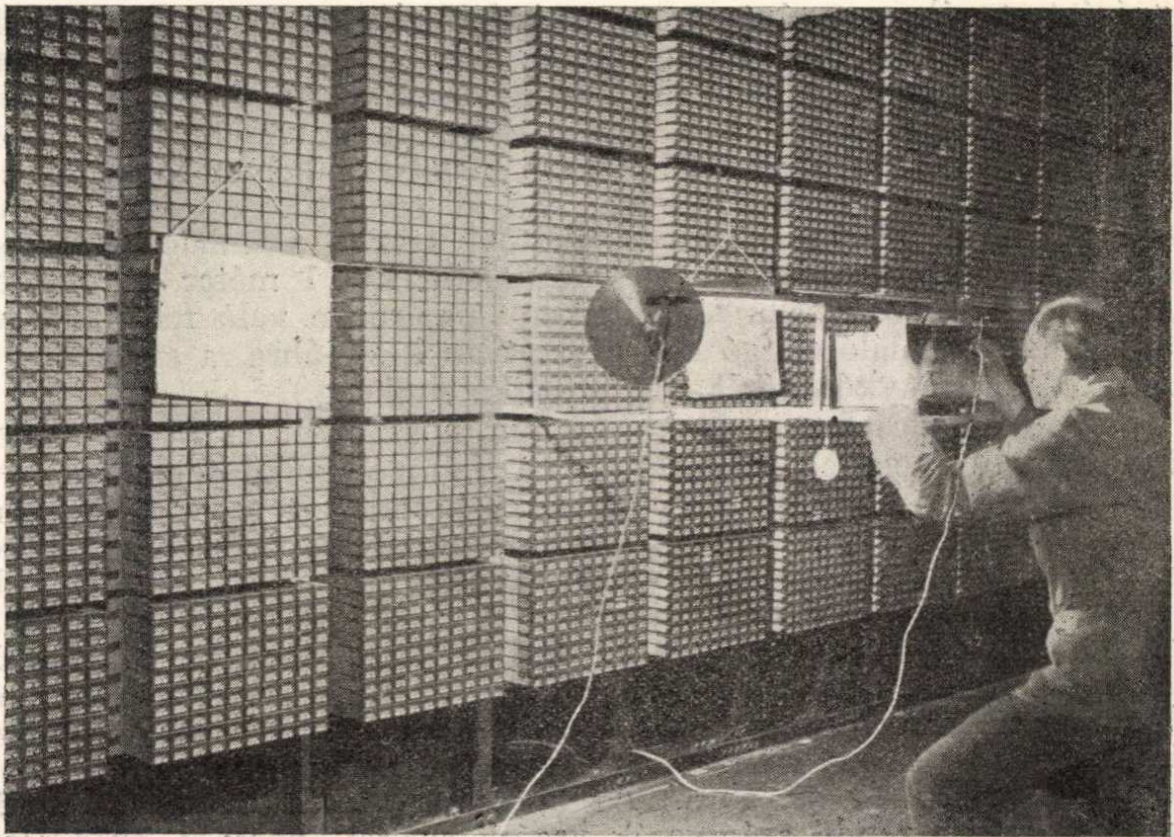
A beszélgetésenkénti díjazás módszere, mely nálunk is érvényben van, egyszerűsége, méltányos volta és a forgalom könnvű áttekintése miatt ma is megállja a helyét. Az előfizetők szempontjából sem merülhet fel panasz a rendszer igazságos alapelve ellen, mert mindenki a tényleg lebonyolított beszélgetések díjait fizeti. Az előfizetők részéről szörványosan felmerülő panaszbejelentések sem a rendszer megbízhatósága ellen szólnak, hanem abban lelik magyarázatukat, hogy az előfizetők nem tudják az állomásukról kezdeményezett és onnan lebonyolított beszélgetések számát kellő szabatsággal ellenőrizni. Ennek a számlázási rendszernek, mint a távbeszélő központban elhelyezett szervnek, egyedüli hátránya, hogy az előfizetőknek nem nyújt közvetlen ellenőrzési lehetőséget.

Sokan felteszik a kérdést: miért ne lehetne a számlálószerkezetet — hasonlóan a gáz-, víz- vagy villanyfogyasztást mérő készülékekhez az előfizető állomásán felszerelni? Az utóbbi szolgáltatásoknál sem célszerűségből, hanem kényszerből helyezik a mérőkészülékeket a fogyasztó közelébe, mert a gáz-, víz- és villanyelágazások közvetlenül a fogyasztó szomszédságában vannak, azok fogyasztásait tehát egy központos helyről nem lehetne ellenőrizni. Ha a fogyasztókhoz vezető elágazások a központban lennének, akkor ezek a mérőberendezések is bizonyára központosan nyernének elhelyezést. A távbeszélőnél fordítva áll a dolog: minden előfizető vonala különállóan vezet el a központig, a számlálók felállítását tehát itt meg

1. sz. ábra. A számlálójelfogó előnézete.

2. sz. ábra. A számlálójelfogó keretek fényképezése.

A jelfogó működése csak után az alábbi lépésekből tevődik össze:
1. A jelfogó minden egyes működési lépésénél — a bejövő jelre

lehet oldani egy helyen: a központban. De a célszerűségi szempontokon kívül egyéb súlyos hátrányai lennének a számlálók helyszíni felszerelésének: megnehezítenék a számlálók ellenőrzését, lényegesen költségesebb így a fenntartása, ami az üzemszolgáltatást is drágábbá teszi, végül nem lehet oly tökéletes megoldást találni arra, hogy az oly kifogástalanul dolgozzon, mint a központban, ahol minden rendellenesség azonnal jelződik és egyben állandó felügyelet alatt áll. E hátrányok mellett a helyszínen felszerelt számlálókészüléknek egyetlen előnye az maradna, hogy az előfizető a számláló működését közvetlenebbül ellenőrizheti.

A magyar posta újabban, ellenőrző számláló készülékek egyes helyeken való beiktatásával foglalkozik. Ezeknek az ellenőrző számlálókészülékeknek bevezetése a kételkedő előfizetők részére nyilván megnyugtató eredményt fog szolgáltatni. (Ennek a berendezésnek a leírását a Magyar Posta Műszaki Közleményei 1934. okt. 1-én megjelent számában Koczka László p. főmérnök adta meg.)

2. A budapesti távbeszélő központok önműködő számlálóberendezésének szerkezeti kivitele.

Valamennyi előfizetőnek a saját központjában (melyhez az állomás fővonalai vezetékpárja csatlakozik), — az előfizető vonalának egyéni tartozéka gyanánt — egy számlálójelfogója van. A számlálójelfogók százas csoportokban vannak felszerelve, a szerelési lehetőségekhez képest vagy egyetlen állványsoron, vagy ahol a helyszűke ezt nem tette lehetővé, több állványsoron elosztva. Egy-egy százas számmező homloknézetben 35×50 cm. nagyságú helyet foglal el, egy 10.000-es központ számmezeje kb. 17.5 m^2 területű. A százas csoportokban való elhelyezés könnyen lehetővé teszi a számlálók lefényképezését. A fényképezést százas mezőnként kb. 1 méter távolságból egy 13×18 cm. nagyságú fényérzékeny papíroson való felvétellel végezzük. (A számlálójelfogó elől nézetét az 1. sz. ábra, a számláló jelfogó keretek fényképezését a 2. sz. ábra mutatja.)

A számlálójelfogó egy kb. 65 mm. hosszúságú és 20 mm. átmérőjű jelfogó, melynek delejzára — a jelfogó működtetésekor — a vele összefüggő kar útján egy számkerékrendszert mozgat. A számkerékrendszer jobbról balra tartó sorrendben az 1-es, 10-es, 100-as és 1000-es számkerékből áll. A számkerekek egymástól teljesen függetlenek. A számkerekek közül az 1-es számkereket közvetlenül a jelfogó delejzárával összefüggő kar hajtja. (3. sz. ábra.) A többi közvetve a számkerekek alatt közbül elhelyezett és a számkerekek jobb oldali peremének fogzatába kapaszkodó apró fogaskerék (számszerint 3, egy a 10-es, egy a 100-as, egy az 1000-es számkerékhez tartozóan) hozza mozgásba. (4. sz. ábra.) Az apró fogaskerék mozgását mindig az alacsonyabb rendű számkerék vezérli azáltal, hogy a számkerék baloldali peremének minden tizedik lépésnél levő bemélyedése az apró fogaskerekeket magával viszi.

A jelfogó működése ezek után az alábbi lépésekből tevődik össze:

1. A jelfogó minden egyes működtetésére — a delejzárral össze-

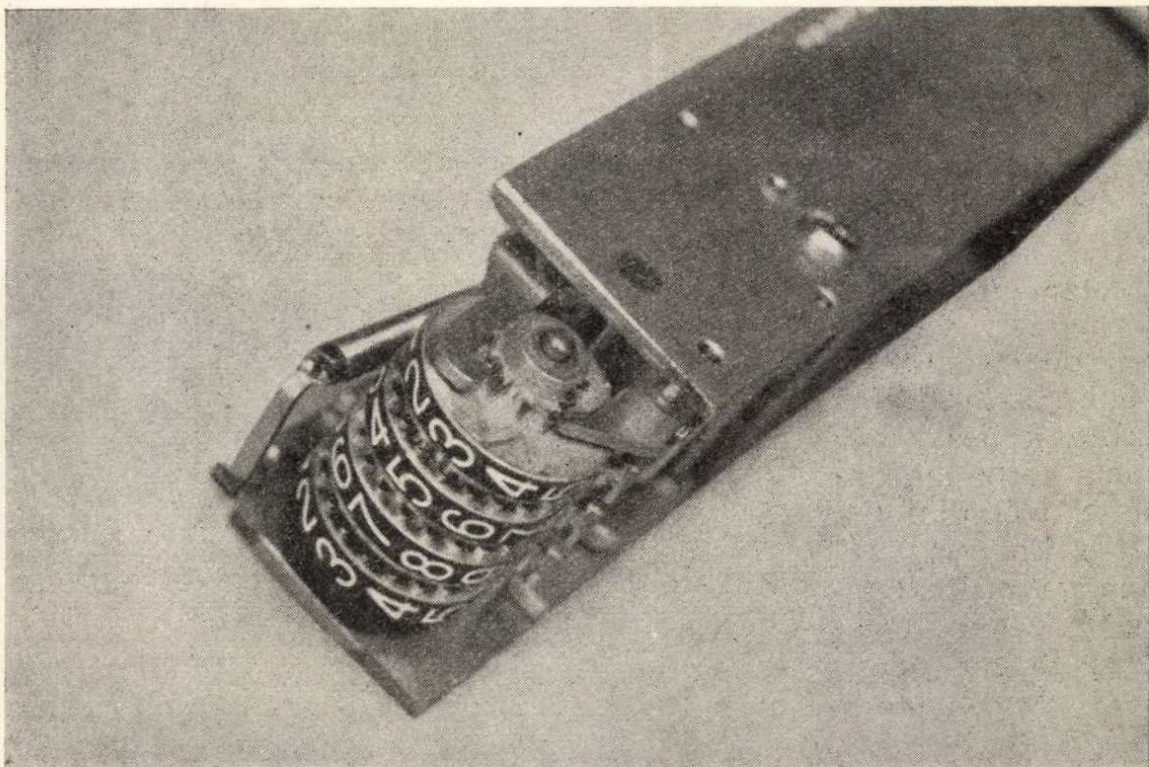

függő kar útján — az 1-es számkerék egy lépéssel, vagyis egy számfokkal előre megy.

2. Ha már az 1-es számkerék kilenc lépést tett (a 0-tól kezdődőleg), a tizedikre való lépéssel egyidejűleg az apró fogaskerék a 10-es kerékbe is belekapaszkodik és így ez is (a 10-es kerék) lép egyet.

3. Ha a 10-es kerék már kilenc lépést tett, hasonlóan az előbbihez, a mellette lévő másik apró fogaskerék egyszerre a 100-as számkeréket is előrehajtja.

4. Végül a 100-as kerék kilencedik lépése után az 1000-es számkerék is indul.

3. sz. ábra. A számlálójelfogó szerkezete oldalról nézve.

A jelfogó delejzárát egy spirálrugóval olyképen lehet szabályozni, hogy a jelfogó csupán a szigorúan előírt gerjesztési feltételek mellett működik.

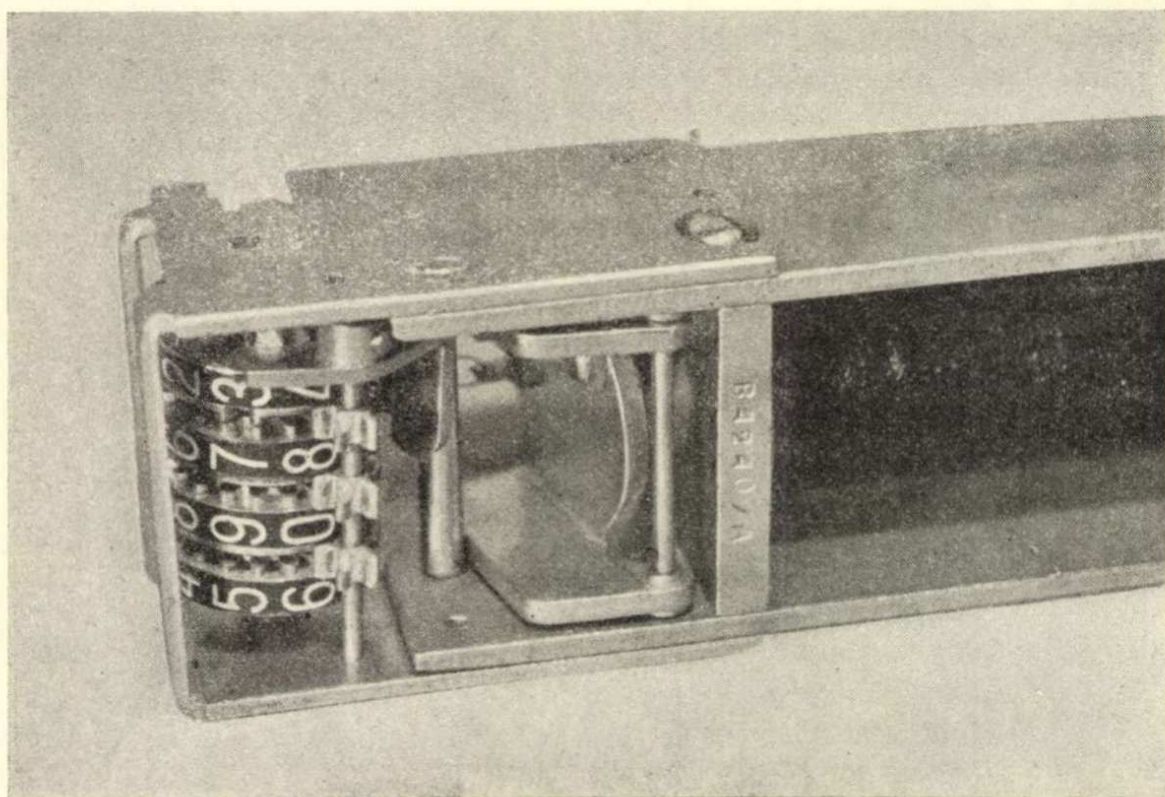
A számkerékrendszer fogazott kerekeinek, valamint az ezekben kapaszkodó apró fogaskerekeknek mind a saját tengelyükön, mely körül forognak, mind egymáshoz képest igen pontos az illeszkedésük; — mindamellett annak elkerülésére, hogy a tengelyen való illeszkedés és pontos beállítás meglazulása esetén az 1-es számkerék visszafelé ne foroghasson, egy ellensúllyal ellátott kilincs kapaszkodik az 1-es számkerék hajtott fogaskerekének alsó fogazatába. A többi számkerék visszafelé forgása már azáltal van megakadályozva, hogy a számkerekek közé állított apró fogaskerekek azok mozgását nem teszik lehetővé (csak a 10-es állásokban engedik meg).

3. A számlálókészülék elvi működése.

A számlálás alapelve: a befejezett, tehát tényleges és egyben hasznosítható ötszámjegyű kapcsolással elérhető távbeszélő összeköttetések automatikus megszámlolása. A befejezett összeköttetés alatt — rendes üzemi feltételek mellett — oly létesült távbeszélő kapcsolatot kell érteni, melyben a hívó előfizető az általa letárcsázott szám jelentkezését fogadta.

Az önműködő számlálást a fenti alapelvnek megfelelően, a hívott szám vonalában a jelentkezéskor beálló elektromos állapotváltozás biztosítja. A jelentkezéssel egyidejűleg ugyanis a hívott vonalon a csengetésre szolgáló váltóáram helyett, a beszélgetéshez szük-

4. sz. ábra. A számlálójelfogó alulról nézve.

séges egyenáram kapcsolódik be, mely előkészíti a számlálás bekövetkezését.

A számlálószerkezet, mely maga csupán egy jelfogóból áll, az előfizető központi vonalvezetékének egyéni tartozéka, de a vonal külső részével, mely az előfizető állomásáig vezet, nincsen áramköri kapcsolata. A számlálójelfogó az előfizetői vonal központi részének harmadik, ú. n. jelzővezetékághoz (C ághoz) csatlakozik. (A „C” ágnak az az eredeti rendeltetése, hogy érzékeltesse a vonal szabad vagy foglaltsági állapotát. Az előfizetői vonalak mindhárom vezetékága (A, B, C) csatlakozik mind az előfizetői vonalcsoportokat híváskor fogadó „híváskereső” gépek, mind az előfizetői vonalcsoportok felhívását végző „vonalválasztó” gépek multiplikációjához.)

A számlálójelfogó a hívószerelevény „C” vezetékághoz lévő

„választójelfogó“-val párhuzamosan csatlakozik a „C“ vezetékághoz. A számlálójelfogó olyképen van méretezve, hogy a központ üzemi táplását szolgáló 50 Volt feszültségű áramforrásából kapott áramzáródásra működni nem képes, — így a kapcsolás bármely elfoglaltsági állapotban vagy pl. hibakeresés esetén is, tétlen marad.

A számlálójelfogó ekként való méretezése szükséges előfeltétele volt annak, hogy a vonalállapotban előálló bármily változás annak működésére befolyást ne gyakoroljon. A számlálójelfogónak még akkor sem szabad az 50 Volt feszültségű áramforrásból működésképesnek lenni, ha azt a számlálójelfogóval való párhuzamos kapcsolatot kizárásával kapja, vagyis, ha a választójelfogó leágazása megszakad. Működési feltétele ezért olyképen van megszabva, hogy csupán 110 Volt feszültségű áramforrásból nyert áramtáplálással működtethető.

A számlálójelfogó a működtetéséhez szükséges erősebb áramot úgy kapja, hogy a hívott szám jelentkezésének pillanatában (a hívott előfizető kézi beszélőjének leakasztásakor) a hívó vonallal kapcsolatban levő központi összekötő-áramkörben a „C“ vezetékágnak 110 Volt feszültségű áramforrásból való táplálására egy előkészítőáramkör létesül; — amikor pedig a hívó előfizető kézibeszélőjét helyre teszi, az összekötőáramkör továbbít egy + 60 Volt telepből jövő áramlöketet. Ez a + 60 Volt telepből jövő áramlöket az eredetileg 50 Voltos teleptáplálás helyett egy $50 + 60 = 110$ Volt feszültségű áramhatást eredményez, melynek következményeképen fellépő erősebb áram a számlálójelfogót működésbe hozza. A számlálójelfogó gerjesztett állapota csak egy pillanatig tart, mert a nyugalmi helyzete felé átalakuló kapcsolat (az automataközpont összekötőáramköre a bontás folytán nyugalmi helyzetébe tér vissza) folytán a + 60 Volt teleptáplálású áramlöket megszűnik és a számlálójelfogó nyugalmi helyzetébe ismét visszaesik. Egy összeköttetésből kifolyólag ennél fogva kizárólag csak egyszeri számlálás következhet be.

A számlálójelfogó működésével a fentiek szerint a beszélgetési állapot bekövetkezése van szoros összefüggésben és így csak a beszélgetési állapotba jutott kapcsolás elbontásával jön létre a számlálás.

Minden más esetben, akár az előfizető, akár a központ a kapcsolat menetében bontást idéz elő, vagy akkor is, ha bármely okból nem jött létre tényleges kapcsolat, továbbá az ú. n. különleges hívásoknál a távolsági bejelentő, távirat- és üzenet-közvetítő, hibajelentő, mentők, tűzoltók, ezenfelül a számváltozott állomások felhívásánál és a pontos idő közlésénél — a számlálás nem következik be. A számlálást ez esetekben maga a központi összekötőáramkör akadályozza meg azáltal, hogy az annak tartozékát képező „számlálást ellenőrző“ jelfogó ilyenkor nem nyit szabad utat a számláláshoz szükséges áramtáplálás számára.

4. A számlálóberendezés működésének előzetes ellenőrzése.

A számlálók jó működése előfeltétele lévén a helyes számlálásnak, azok ellenőrzése céljából igen szigorú előrelátó vizsgálatok vannak rendszeresítve. E vizsgálatok végrehajtására a hálózat összes

beépített számlálóit kivétel nélkül — tehát a be nem kapcsolt vonalak számlálóit is — havonta egyszer ellenőrző vizsgálat alá vesszük. Az ellenőrző vizsgálat: annak ellenőrzése, hogy a számlálójelfogó adott szigorított feltételek mellett is működik-e; — vagyis a) az előírt gerjesztési fok alsó határán is működőképes-e a számlálójelfogó, b) a nemgerjesztődés felső határán is tétlen marad-e a számlálójelfogó. A határeseteket a nagyobb üzembiztonság végett vesszük fel, hogy ezáltal az üzemi áramszolgáltatás teljesen ki nem egyenlíthető feszültség-ingadozásai mellett is biztosítva legyen a számlálójelfogó helyes működése.

Az ellenőrző vizsgálat útján meggyőződünk a számlálójelfogó megkívánt elektromos működési képességéről, valamint arról, hogy a számlálójelfogó kifogástalanul teljesíti-e feladatát. A két feltétel kölcsönösen hat egymásra, az egyik megváltozása visszahat a másikra. Minthogy a számlálójelfogó elektromos állapota — adott esetben — állandó, mert annak működési képességét a jelfogó ampèremenetének állandósága megszabja, ennél fogva a jelfogó esetleg szükségessé váló beszabályozását csupán a mechanizmus kellő szabályozásával eszközölhetjük. Ez a számlálójelfogó delejzár-szabályozó rugója erősítésével vagy gyönggítésével végezhető.

A számlálójelfogó mechanikai úton való szabályozása csupán akkor vezet eredményre, ha egyébként a számlálójelfogó elektromos vagy szerkezeti állapotában egyéb rendellenesség nem áll elő. Az elektromos hiba a jelfogó tekerceselésében szakadás vagy érintkezés folytán, a szerkezetben az egyes alkatrészek pontatlan illeszkedése, folytonossági hibája (törés, kopás, porszem bekerülése) miatt állhat elő. Mindezek a helyes működést gátló okok a sűrűn megejtett ellenőrzések során felszínre kerülnek és elháríthatnak.

5. A számláló elleni panaszok megvizsgálása.

A számláló elleni panaszok megvizsgálásának három feladata van:

a) Az előfizető forgalmának több napon át való megfigyelése és összehasonlítása a számláló által mutatott forgalommal, illetőleg az előfizető által feljegyzett adatokkal.

b) Magának a számlálójelfogónak és a központban lévő vonalvezetékeknek megvizsgálása.

c) Az előfizető külső vonalának és készülékének megvizsgálása oly szempontból, hogy azoknak valamely rendellenessége közvetve nem befolyásolta-e a számlálás helyességét.

A forgalmi megfigyelések célja: a beszélgetési forgalom átlagos kialakulásának megállapítása. E forgalmi megfigyeléseket az e célra létesített áramkörök: a „megfigyelés alatt álló vonalak“ áramkörének felhasználásával végeztetjük (leírását szerző a Magyar Posta 1930. évi IV. évf. 2-ik számában a 72-ik oldalon adja).

A számláló berendezés ellenőrzése nem állít fel egyéb követelményt, mint azt, hogy az előfizető vonaláról kezdeményezett és befejezett tényleges beszélgetések száma pontosan ellenőriztessék — függetlenül a számláló szerkezetnek és a vele kapcsolatos központi vo-

nalvezetéknek esetleges hibájától. Az alkalmazásban lévő forgalmi megfigyelő berendezés ezt emberi munkaerők felhasználásával állapítja meg, a szükséghez képest három-, esetleg több napon át való megfigyelés alapján. Ez a néhány napon át való megfigyelés már az első napon azonnal megmutatja a számlálóberendezés esetleges hibáját, ha a rendellenesség állandó jellegű. Az előállható hibák igen kivételes esetekben változó jellegűek is lehetnek; ilyen különleges esetekben a zavar behatárolása csak hosszabb időn át való megfigyeléssel sikerül. Minthogy pedig ily természetű megfigyelés — állandó emberi munkaerő felhasználásával — igen sok időt vesz igénybe s így hosszabb időtartamú megfigyelés céljára nem gazdaságos, előtérbe lépett annak a szükségessége, hogy a számlálóberendezést automatikus úton is lehessen ellenőrizni. Az automatikus ellenőrzés ellenőrző számlálójelfogók felhasználásával történik.

Maga a megfigyelés is automatizálható az ellenőrzendő vonalaknak egy önműködő leíró szerkezetre való kapcsolásával (leírása: Koczka László p. főmérnök, a Magyar Posta Műszaki Közlemények 1934. évi VIII. évf. október 1-én megjelent 8-ik számában).

6. A számlálóberendezés megbízhatósága.

A számlálóberendezés megbízhatóságát a számláló tökéletes működése adja meg. Szigorúan véve, akkor tökéletes a számlálás, ha a rendszer az előfizetők által kezdeményezett és helyesen lebonyolított tényleges kapcsolásokat pontosan mutatja.

A számláló helyes működését annak rendellenességei, a kapcsolások tökéletes lebonyolítását pedig a távbeszélő berendezés hibái befolyásolhatják.

Magának a számlálóberendezésnek a rendellenességei 1. az egyéni számlálójelfogó, 2. az egyéni központi vonalvezeték, 3. a külső hálózat és végül 4. a belső gépi berendezés hibaforrásaiból származhatnak. A számlálóberendezés hibaforrásait oly eszközök felhasználásával hozhatjuk napvilágra, illetőleg háríthatjuk el, amelyek az egyes zavarok fennállását kimutatják és ennek révén irányt szabnak a zavarok behatárolására. Kétségtelen, hogy az egyéni tartozékok felülvizsgálásának, mint amelyek közvetlen szerves összefüggésben vannak magával az előfizetői állomással és a számlálóberendezéssel is, egészen más munkaterülete és így a feladat megoldásának egészen más módozata van, mint az előfizető szempontjából nézve idegen területeken mozgó, nem egyéni zavaroknak. Míg az egyéni zavarok elhárítása a számlálóberendezés és a vele kapcsolatos vonalvezeték (hívószervély és vonalmultiplikáció) vizsgálata révén történik, addig a többi rendellenességek megszüntetése a távbeszélő üzem különböző szerveinek (gépcsoportjainak és az ezeket összekapcsoló vezetékeknek, valamint a külső hálózatnak) állandó előrelátó ellenőrzésével válik lehetségessé.

A rendellenességek fajainál leginkább az az érdekes, ha szemügyre vehetjük az egyes hibanemek felszínre jutásának eseteit, másrészt — az egyes hibaesetek súlyának mérlegelése mellett — végső következtetést vonhatunk le az egyes hibanemek támasztotta rendellenes számlálások mérvére. E célra szolgáljon a mellékelt I. kimu-

tatás, melyben a számlálóberendezés működési rendellenességei az egyes hibanemek előfordulási helyük szerinti megjelölésével szerepelnek, az egyes hibanemek oszlopában feltüntetve az illető csoportban egy év alatt különböző úton talált hibaeseteket (az adatokat e célra a budapesti Teréz távbeszélő központ 1933. évi üzemi statisztikájából állítottam össze), mégpedig oly csoportosítással, hogy a hibák következményeképpen többszámlálások, vagy kevesebb számlálások állhatnak elő. Az I. számú kimutatás alsó két sora feltünteti az egyes hibacsoportokban előálló rendellenes számlálások (az ugyanazon idő alatt lebonyolított kapcsolásokhoz, kb. 33 millióhoz viszonyítva) százalékos arányszámát.

A távbeszélőrendszer hibaforrásaiból előálló *rendellenes kapcsolások* mérlegelésére a II. kimutatásban feltüntettem azokat a kapcsolási zavarokat, melyek közvetve befolyásolhatták az előfizetők forgalmának helyes kivetését azáltal, hogy vagy téves kapcsolásokat, vagy beszédközbeni bontásokat eredményezhettek. E zavarokat két részre bontottam: a) azokra a hibaforrásokra, amelyek a távbeszélő állomás egyéni tartozékain, b) azokra, amelyek a távbeszélő központi berendezésben találhatók meg.

Az egyéni hibák nagy részét maguk az előfizetők állandóan észlelik, — a hibákat kísérő esetleges zavarok (bontások, téves kapcsolások és egyéb üzemizavarok) alakjában. Minden előfizető érdeke, hogy ily rendellenességektől mielőbb mentesüljön, azért az az előfizető cselekszik helyesen, aki az észlelt hibát haladéktalanul bejelenti. A hibabejelentés elmulasztása természetesen károsan befolyásolhatja nemcsak a távbeszélő használhatóságát, de a helytelen kapcsolások folytán a forgalom nem kívánt megnagyobbodásához is vezethet. A hibabejelentésekre rendszerint oly gyors ütemben történik intézkedés, hogy a hiba teljes elhárításáig eltelt rövid idő alatt az előfizetőket számottevő károsodás nem érheti. Így az egyéni hibák következtében előálló bontási és téves kapcsolási zavarokért — ha azok a bejelentéstől számítva rövid ideig állottak fenn — a posta visszatérítést nem adhat.

Más a helyzet a közös hibaforrásból eredő rendellenességek esetében. Ezek ellen maga az előfizető kevésbé védekezhet, elhárításuk kizárólag az üzemfenntartás dolga és kötelessége. Ezek a hibaesetek, mint a gépi berendezésnek üzem közben előálló rendellenességei, igen rövid ideig állhatnak fenn, mert a hibák minél eredményesebb és gyorsabb kiküszöbölésére sűrű, előzetes vizsgálatok vannak rendszeresítve (naponta megvizsgáljuk a kapcsolatban résztvevő összes áramköröket!).

A II. számú kimutatás természetesen nem tünteti fel a hívó előfizető téves tárcsázása következtében előálló kapcsolásokat. Mégsem hagyhatom figyelmen kívül azokat a téves kapcsolási eseteket, amelyek a tárcsázók jóhiszemű tévedéseiből erednek. Igen sok hívó felületesen végzi ezt a munkát: vagy nem nézi meg jól a számlapot, vagy nem ügyel eléggé e művelet helyes lebonyolítására. Legtöbbször a téves kapcsolat bekövetkeztekor magunk is rájövünk arra, hogy hibát követtünk el, ha a tárcsázás menetét figyelemmel kísér-

tük. Sok esetben nem a számok elnézésével, hanem a tárcsa helytelen kezeléséből keletkezik téves kapcsolás, és pedig:

1. Ha azonos számok ismétlésénél ujjunkat nem vesszük ki a tárcsa forgó korongjából és így mesterségesen gátoljuk azt szabad lefutásában.

2. Ha nem tartunk kellő szünetet az egyes számok tárcsázása között. Ez különösen az alacsony: 1-es, 2-es számok felhívásánál okozhat hibát, mert ezeknek a számoknak a tárcsaütközőig való lehúzása sokkal rövidebb ideig tart, mint a magasabb számjegyeké (8, 9, 0). Minthogy pedig a lehúzási idő az egyes számjegyek tárcsázása közötti szünetidőhöz adódik hozzá, a magasabb számoknak biztosabb a felhívása, mint az alacsonyaké.

3. Ha ujjunkat a tárcsakorong lehúzásakor pontosan nem húzzuk le az ütközőig, hanem csak lendületet adunk a tárcsának. Ez okozója lehet egyes áramlöketek kihagyásának. Főleg nyilvános állomásoknál akkor fordul elő, ha vastag kesztyűben tárcsázik a hívó. Ezeknek az eseteknek bármelyike komoly panaszoknak válhat kútforrásává.

A sűrű előzetes vizsgálatokkal érjük el azt, hogy a feltárt hibák száma kevés és emellett oly rövid ideig állanak fenn a rendellenességek, hogy az előfizetők emiatt nem károsodhatnak. A m. kir. posta mindazonáltal a téves kapcsolások folytán esetleg előállható rendellenességek ellenértéke fejében — a havonta 50 kötelező beszélgetésen felül kezdeményezett beszélgetések díjából — 5%-os visszatérítést nyújt előfizetőinek. Ez a visszatérített kapcsolási százalék sokszorosan meghaladja a statisztika tanúsága szerint fellépő rendellenességek számarányát, mely még az egy ezreléket sem éri el.

Végső következtetésképpen megállapíthatjuk, hogy a számlálóberendezés megbízhatóságát a mai gondos és alapos fenntartási munkálatok kellően biztosítják.

A budapesti távbeszélőhálózat automatizálása óta még nem mult el 7 esztendő sem és azóta is számottevő növekedést mutatott a távbeszélőhálózat fejlődése. Ezt a jelentős fejlődést a mai nehéz gazdasági viszonyok dacára, elsősorban a rendszer tökéletessége és kifogástalan teljesítőképesége biztosítja leírtakban.

A távbeszélő állomás jogosulatlan használatából eredő jogviszony jogi természete.

Irta: Dr. FÜLÖP KÁLMÁN, m. kir. postafogalmazó.

Caractère juridique du lien de droit surgissant de l'usage illégitime d'un poste téléphonique.

Par le Dr. Coloman Fülöp, commis-rédacteur des postes r. h.

Les rapports juridiques surgissant entre l'Administration des Postes et les clients utilisant un poste téléphonique ont été réglementés par le ministre du com-

merce r. h. dans l'Ordonnance Téléphonique, à la base du § 1 de la loi XXXI ex 1888. L'Ordonnance Téléphonique constitue un droit spécial vis-à-vis du droit commun. Entre les usagers d'un poste téléphonique ou peut faire distinction d'abonné titulaire, de l'abonné associé, de l'usager sans responsabilité personnelle et de l'usager illégitime. Responsabilité de l'usager illégitime et de l'abonné titulaire au cas d'utilisation illégitime. Dispositions de l'Ordonnance Téléphonique concernant le recouvrement des taxes résultant en cas d'utilisation illégitime. Modification éventuelle de ces dispositions.

A távirda, távbeszélő és egyéb villamosberendezésekről szóló 1888:XXXI. tc. 1. §-a a közhasználatú távbeszélők felállítását, berendezését és üzemben tartását az államnak fenntartott jogai közzé sorozta. E fenntartott jog alapján a m. kir. kereskedelemügyi miniszter a Távbeszélőüzleti Szabályzatban szabályozta a m. kir. posta és a távbeszélő állomást igénybevevő felek között keletkező jogviszonyokat úgy, hogy e jogviszonyokra nézve egyedül a Távbeszélőüzleti Szabályzat rendelkezései a mérvadók.

A Távbeszélőüzleti Szabályzat különös jog (ius speciale), az általános joggal (ius generale) szemben, az általános magánjog szabályai tehát csak akkor nyernek alkalmazást e különös jog által szabályozott jogkörben, ha valamely adott esetre nézve a Távbeszélőüzleti Szabályzat nem tartalmazza rendelkezést.

A Távbeszélőüzleti Szabályzat — a m. kir. posta és a távbeszélőt igénybevevő felek között keletkező jogviszonyokat tekintve — különbséget tesz felelős előfizető, társelőfizető és használó között.

Felelős előfizető az a természetes vagy jogi személy, aki a Távbeszélőüzleti Szabályzat 18. §-ában előírt feltételek megtartásával a távbeszélő előfizetők sorába belép. A felelős előfizetők közzé való belépés a Távbeszélőüzleti Szabályzatban tételesen felsorolt feltételekhez van kötve. E feltételek között szerepel a „Kötelező nyilatkozat“ kitöltésének és aláírásának kötelezettsége is. A kitöltött és aláírt kötelező nyilatkozat alaki bizonyíték arra nézve, hogy a m. kir. posta és a felelős előfizető között a jogviszony a távbeszélő állomás igénybevétele nézve létrejött és az előfizető a Távbeszélőüzleti Szabályzatban foglalt rendelkezéseknek magát aláveti. Amint alakisághoz köti a Távbeszélőüzleti Szabályzat a felelős előfizetői jogviszony keletkezését, épen úgy alaki feltételt állapít meg a jogviszony megszüntetésére nézve is. Nevezetesen a jogviszony megszüntetéséhez a felelős előfizető meghatározott időben, írásban történő felmondása szükséges. A jogviszony megszüntetésére nézve előírt feltételek be nem tartása a jogviszony további folytatólagos fennállását eredményezi.

A társelőfizető az a természetes vagy jogi személy, aki a távbeszélő állomást a Távbeszélőüzleti Szabályzatban a társelőfizetőkre nézve előírt feltételek betartásával használja ugyan, de a m. kir. postával szemben (a berendezésért járó felelősségtől eltekintve —) még sem kerül közvetlenül jogviszonyba, mert nem a m. kir. postának, hanem a felelős előfizetőnek tartozik felelősséggel. A társelőfizető és a felelős előfizető közötti jogviszonyt már csak részben szabályozza a Távbeszélőüzleti Szabályzat, nagyjából e jogviszonyra nézve az általános magánjog szabályai az irányadók. E cikk keretében a jogosulatlan használat kellő megvilágítása céljából nem tartom szükségesnek a társelőfizetői jogviszony bővebb ismertetését.

A Távbeszélőüzleti Szabályzat a távbeszélőt használó felek között — a felelős és a társelőfizetőn kívül — különbséget tesz személyes felelősség nélküli használó és jogosulatlan használó között. Személyes felelősség nélküli használó az a személy, aki a távbeszélő állomást használhatja anélkül, hogy a használat folytán keletkező díjért a m. kir. postának felelősséggel tartoznék. Így az üzletszabályzat 7. §-ának 4. pontja értelmében az előfizetővel közös háztartásban élő családtagok, rokonok, továbbá a felelős előfizető alkalmazottai, al- és főbérelője, végül az idézett §. 6. és 7. pontja szerint kivételesen, tehát nem állandóan és nem rendszeresen bárki használhatja a távbeszélő állomást anélkül, hogy e használat díját a m. kir. posta a használón követelné. Természetes azonban, hogy e használat megengedettsége a felelős előfizető felelősségének mértékét nem érinti.

A távbeszélő állomás használásának ily megengedettsége mellett fel lehet tenni azt a kérdést, kit lehet tehát jogosulatlan használónak tekinteni. A Távbeszélőüzleti Szabályzat nem határozza meg a jogosulatlan használót, felsorolja azonban mindazokat, akik a távbeszélő állomást személyes felelősség nélkül használhatják. Ebből következik, hogy mindazok, kik e felsorolásban nem szerepelnek és használják a távbeszélő állomást, jogosulatlan használónak tekintendők.

Megjegyzem, hogy az üzletszabályzat 7. §. 4. pontjában felsorolt felelősségnélküli használók is válhatnak jogtalan használókká. Ugyanis az üzletszabályzat fenti §-a két kelléket kíván a felelősségnélküli használathoz és pedig: 1. a felelős előfizetővel való közös háztartásban élést; 2. bizonyos rokonsági, alkalmazotti vagy egyéb kapcsolatot. Ha időközben e kellékek valamelyike elesik és az eddig személyes felelősségnélküli használó a távbeszélőt rendszeresen használja, akkor a használó jogosulatlan használónak tekintendő. Egy gyakorlati példával megvilágítva: felelős előfizető N. N., a távbeszélő állomást a vele közös háztartásban élő fia felelősség nélkül használhatja. N. N. elköltözik a közös lakásból s a lakásban maradt távbeszélőt fia tovább használja: a fiú N. N. elköltözése előtt felelősségnélküli használó volt, elköltözése után pedig jogtalan használó lett.

Annak elbírálása céljából, hogy a jogosulatlan használó felelőssége miképen alakul, a jogosulatlan használat alapján képező jogviszonyra kell rámutatnom. A jogosulatlan használó és a m. kir. posta között úgy keletkezik jogviszony, hogy a Távbeszélőüzleti Szabályzat a jogosulatlan használatot kizárja. Abban az esetben ugyanis, ha a posta a távbeszélőnek a felelős előfizetőn kívüli használatát nem korlátozná, akkor csupán a felelős előfizető és a használó között jönne létre jogviszony s a m. kir. postára nézve jogi kihatással nem lenne. Az előadottakból levonható az a következtetés is, hogy a jogosulatlan használat alapját képező jogviszony létrejöttének feltétele, hogy legyen felelős előfizetői jogviszony is. A jogosulatlan használó saját ténye folytán kerül jogviszonyba a m. kir. postával, mert a Távbeszélőüzleti Szabályzat nincs tekintettel arra, hogy a felelős előfizetőnek vagy nincs tudomása arról, hogy a távbeszélő állomást más használja. Mindezek figyelembe vételével megállapítható, hogy a jogosulatlan használó és a m. kir. posta között a felelős előfizetői jogviszonyt ugyan feltételező, de attól különálló jogviszony keletkezik s e jog-

viszony alapján a jogosulatlan használó felelősséggel tartozik mindazokért a díjakért, melyek a jogosulatlan használat ténye folytán előállnak.

Mint már fentebb említettem, a felelős előfizető és a m. kir. posta közötti jogviszony megszűnéséhez és így a felelős előfizetőnek a felelősségtől való szabadulásához írásbeli felmondás szükséges. A jogosulatlan használat esetében ennek a felelős előfizető nem tett eleget, — mert ha eleget tenne, a távbeszélő állomás leszerelésével a jogosulatlan használat nem jöhetne létre — így a felelős előfizetői felelőssége változatlanul fennáll.

Az előadottakból következik, hogy úgy a jogosulatlan használó, mint a felelős előfizető egyidőben felelős a jogosulatlan használat folytán keletkező díjakért.

A Távbeszélőüzleti Szabályzat a jogosulatlan használat folytán keletkezett díjak behajtására vonatkozólag úgy rendelkezik, hogy azok a felelős előfizetőn hajtandók be, ha azonban az esedékes díjakat bármi oknál fogva a felelős előfizetőtől nem lehetne behajtani, akkor azt a jogosulatlanul használó féltől vagy felektől kell behajtani. Tehát az esedékes díjak a jogtalanul használó féltől csak akkor hajtandók be, ha azokat a felelős előfizetőn bármi oknál fogva nem lehetne behajtani. Az üzletszabályzatnak ez a rendelkezése sortartási kötelezettséget állapít meg, amire a kifejtettek szerint nem volna köteles.

A bevezetésben felhozott indokoknál fogva a Távbeszélőüzleti Szabályzat, mint *ius specialia*, önálló jogforrásként jelentkezik, melyet a m. kir. kereskedelmi miniszter a Távbeszélőüzleti Szabályzatban fenntartott jogánál fogva a szükséghez képest módosíthat vagy kiegészíthet és így — nézetem szerint — foglalkozni lehetne azzal a kérdéssel, hogy az üzletszabályzat 28. §. 26. pontja úgy szövegeztessék át, hogy a jogtalan használat esetén az esedékes díjakért mind a jogtalan használó, mind a felelős előfizető felelős s a díjakat vagy a használótól, vagy a felelős előfizetőtől kell behajtani. Ez gyakorlati szempontból is kívánatos lenne, mert a behajtás lehetőségét gyorsítaná s ezáltal eredményességét növelné.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Lapunk 1934. évi 9-ik számának 287. oldalán az Érdekes Kérdések rovatában a következő pályatételt adtuk fel:

I.

M. és társa cég részére 1928. február havában távbeszélő állomás szereltetett fel. A belépési díj megfizetésére 12 havi részlettörlesztési kedvezményt kapott. Midőn 1933 december havában az állomás áthelyezését kérte, megállapítást nyert, hogy a belépési díj utolsó részlete annakidején a neki kézbesített havi számlán nem volt feltüntetve és így azzal adós maradt. Ugyanazon

a számlán a helyi beszélgetés címén is 10 P-vel kevesebb számláztatott. A cég mikor mindezek megfizetésére felszólított, felmutatta az 1933 június havi számláját, mely szerint téves számlázás folytán 10 P-vel több beszélgetési díjat fizetett be.

Kérdés, hogy a tévedésből be nem szedett díjak követelhetők-e az előfizetőtől, illetőleg a tévedésből befizetett többletet (10 P-t) az előfizető visszakövetelheti-e?

A közzétett kérdésre 18 pályamunka érkezett be. Ezek közül a legjobb a „Fiat justitia pereat mundus“ jeligével ellátott munka, amelynek szerzője 30 P jutalomdíjban részesül.

Az utána következő „Jobb jövő“ jeligével ellátott pályamű dicséretben részesült.

A jeligés levelek felbontása után kitűnt, hogy a pályadíjnyertes munka szerzője: Polgár Géza okl. közigazda, pécsi m. kir. postasegédtitkár, a dicséretben részesült II. sorba helyezett megoldás szerzője pedig Dr. Szabó Gusztáv debreceni m. kir. postatanácsos.

Mindkettőjüknek melegen gratulálunk s a pályadíjnyertes megoldás szövegét alább közöljük.

Pályázat a „Magyar Posta“ folyó évi november havi 9. számában megjelent I. pályatételre.

Jelige: „Fiat justitia pereat mundus“.

Irta: POLGÁR GÉZA okl. közigazda, m. kir. postasegédtitkár.

A tézisnek három önálló jogi része van, ezért annak fejtegetését a tétel sorrendjében haladva, kezdjük mindjárt a belépési díj utolsó részletének boncolgatásával.

I. a) Valamely jogviszonyból eredő kötelezettség teljesítésénél részletügylet a felek között akkor jön létre, ha az adós a hitelezővel történt megállapodása alapján, a teljesítési összeget előre meghatározott több részletben egyenlíti ki.

A részletfizetés jogi természeténél fogva kedvezmény, még pedig a hitelező által az adósnak nyújtott, többnyire méltányosságon alapuló olyan kedvezmény, amely következményeiben abban nyilvánul meg, hogy a hitelező lemond az egy összegben már esedékessé vált követelésének azonnali kiegyenlítéséről és helyette egy hosszabb időre terjedő, reá nézve gazdaságilag hátrányos több részkiegyenlítéssel éri be.

Már most mi következik ebből az általános jogi alapból? Elsősorban az, hogy a postakincstár követelése már lejárt volt akkor, amidőn az adós cég részére a távbeszélő állomást felszerelték, másodsorban pedig a belépési díj utolsó részletösszege — éppen a követelés lejátságánál fogva — nem akkor vált esedékessé, amikor 1933. évi december havában megállapítást nyert, hogy M. és társa cég az utolsó részlettel még adós maradt, hanem még 1928. évi február havát követő 12. havi részlet esedékessége napján. Ez időpontban a cég

minden felszólítás és figyelmeztetés nélkül az obligáció belső tartalmánál fogva azt a postakincstárnak feltétlenül megfizetni tartozott volna.

Éppen a vitássá nem tehető kötelmi viszonynál fogva az adós cég a fizetés elmulasztásánál jóhiszeműséggel nem védekezhetik, nemhogy a feltételezhető, sőt valószínű rosszhiszeműség esetén, a kötelem alól bármilyen jogcímen is szabadulhatna.

Már pedig az adós cég részéről a rosszhiszeműséget fel lehet tételezni.

A cég ugyanis minden valószínűség szerint bejegyzett cég, amely körülmény a keresk. törvény (1875. évi XXXVII. tc.) alapján a cégre könyvvezetési kötelezettséget ró. Ebben a helyzetben pedig a rendes kereskedői gondosságon túlmenőleg a könyvvezetésen alapuló nyilvántartásnál fogva az adós cégnek tudnia kellett és tudta is, hogy a postakincstárnak az utolsó részletfizetéssel adós maradt. E mulasztásnál tehát a rosszhiszeműség prezumpciója harcol.

De a jó- és rosszhiszeműségtől függetlenül az adós cég érdekeit szolgáló nagy kedvezmény és a postakincstárt a részletfizetés engedélyezése által ért gazdasági hátrány okából, a postakincstár követeléséhez többletként még a cégtől járó kereskedelmi kamatkövetelésének lehetősége is csatlakozik, amely a Tb. Ü. Sz. 18. §. 34. pontjában foglalt rendelkezésen alapszik és az utolsó részlet esedékessége napjától jár. (L. P. R. T. 1933. 44. ad 100.388/1933. 5. számú rend.)

b) Az a körülmény, hogy amidőn 1933 december havában az adós az állomás áthelyezését kérte, a belépési díj utolsó részlete a helyes megállapítás szerint az annak idején neki kézbesített számlán nem volt feltüntetve és így azzal adós maradt, — a cég kötelezettségének fennállásán nem változtat. Egyrészt a már fentebb kifejtett jogi okoknál fogva, de másrészt azért sem, mert a cég kötelezettsége nem a neki kézbesített havi számlán nyugszik. Ez a nyugta nem értékpapír vagy rektapapír, amelyben a követelés megtestesítve volna, sőt még csak nem is igazolási papír, hanem egyszerű bizonyítási okirat. Ezek pedig (nyugták, elismervények, stb.) azt a jellegzetességet tüntetik fel, hogy valamely teljesítés kötelemszerűen végbement, de önmagukban az adóst nem szabadítják fel a kötelem alól, (Kolosváry: Magyar magánjog, 122. old.); sőt még a hitelező kincstár pusztá passzivitása sem ad jogot az adósnak arra, hogy magát a kötelmet megszüntnek tekintse (Szladits: Magyar magánjogvázlat, II. kötet, 166. old.). Az általánosan elfogadott és helyesnek talált jogi terminológia szerint tehát a bizonyítási okiratokra nem áll az a szabály, hogy a fizetési kötelezettség — miként a jelen esetben is — csak akkor állt volna elő, ha a szóbanlevő számlán az utolsó részlet is feltüntetést nyert volna, mert az a papírtól függetlenül, önállóan létezik (Kolosváry: II. köt. 174. old.) és gyökerét nem a papírban, hanem a kötelmi jogviszonyban nyeri.

A jelen esetben tehát az adós cég és a hitelező postakincstár személyes, papírtól független kötelmi jogviszonyánál fogva az adós a belépési díj utolsó havi részletét megfizetni tartozik, mert csak „ez szüntetheti meg a kötelmet és pattanthajta szét azt a juris vinculumot, amely eddig az adós akaratát lenyűgözve tartotta.” (Kolosváry, u. o. II. kötet, 120. old.)

Ennek a követelésnek behajtására különben még erősebb jogcímet ad a hitelező postakincstárnak a Tb. Ü. Sz. 49. §. 13. pontjában foglalt az a rendelkezés is, — a még járó díjak neme közötti különbségtétel nélkül —, mely szerint, ha a féltől tévedésből kevesebb díjat szedtek be, mint amennyi a postakincstárnak jár, a többletdíjat a fél utólag megfizetni (kiegészíteni) tartozik.

c) A postakincstár követelésének elévüléséről sem lehet szó, mert a kö-

vetelés érvényesítésének időpontja messze alul marad mind az általános magánjogi, mind a kereskedelmi törvényben és egyéb különleges jogszabályokban megállapított elévülési határidőn. Sőt a hivatkozott Tb. Ü. Sz. 49. §. 13. pontja — szemben a Tb. Ü. Sz. 29. §. 9. és 30. §. 2. pontjaiban foglalt rendelkezéssel a postakincstár részéről e jog érvényesítését határidőhöz nem köti, ami már magábanvéve kizárja azt a rövidebb elévülési időt, amivel az adós esetleg védekezhetne.

II. Más kérdés a 10 pengővel kevesebbnek kimutatott helyi beszélgetési díj jogi természete.

A cég arról semmi esetre sem tehet, hogy a postakincstár az ő javára tévedett, bár mint bejegyzett cégről fel lehet tételezni, hogy a rendes kereskedői gondosság („Talem diligentiam communibus rebus adhibere qualem in suis rebus adhibere solet“) mellett *esetleg* jegyezték az általuk folytatott helyi beszélgetések számát s így a számla kézbesítésekor alighanem gyaníthatták, hogy a posta az ő javukra tévedett. Csakhogy olyan jogszabály még nincs, amely imperative előírná, hogy az adós a javára eső tévedésről annak esetleges gyanuja esetén a hitelezőt figyelmeztetni tartoznék, ami jelen esetben annál kevésbé lehet helytálló, mert a posta, mint állami szerv, rendeltetése, célja, igazgatása tekintetében oly magas erkölcsi színvonalon áll, hogy ez magában véve kizárja a rosszhiszeműség feltételezését, vagy a jogtalan nyereszkesedési szándékot és a megbízhatatlanságot az általa kiállított kezelési okmányok tartalmi valóságának aggályossá tételénél.

De viszont a hitelező posta szempontjából sincs jogi akadálya annak, hogy ezt a téves számlázáson alapuló többletösszeget utólag ne követelhesse. Még pedig nemcsak az I. b) alatt mondott általános jogi okokból (t. i. a postakincstár követelését nem a beszédési számla testesíti meg, hanem a személyes üzleti hitelezési viszony, amely a felek között fennáll), de a Tb. Ü. Sz. 49. §. 13. pontja alapján is, amely az ilyen téves számlázáson alapuló követelés érvényesítését határidőhöz nem köti.

III. Ami már most a cég által történt túlfizetést illeti, az az összeg a posta részéről az alaptalan gazdagodás ismérveit tünteti fel. Vagyis ez a teljesítés jogalap hiányában szenved azért, mert a 10 P erejéig történt gazdagodás a postát nem illeti meg. A szerzés a gazdagodó oldalán a jogrend szerint igazoltnak (a nyugta által) de *jogcím* (titulus) *nélkül*nek mutatkozik, közelebből meghatározva: ez a jogeset az alaptalan gazdagodás egyik alfaja, amely a magánjogban a *tartozatlan fizetés* (condictio indebiti) jogi formulázásban ismeretes (Szladits: u. o. II. 274. old.). Az ilyen teljesítés magánjog szerint minden esetben visszajár, ha csak a gazdagodó fél be nem bizonyítja, hogy a tartozatlanul fizető tudta a követelés fenn nem állását. Ez a mondott esetben nem áll fenn, a tartozatlan fizetés oka pedig elvileg közömbös lévén, ilyennek tévedés szokott az oka (causája) lenni, miként itt is — ezért az adós ezt a 10 P összeget jogszerűen követelheti vissza, ami által a tévedése a jogrend részéről, a postakincstár ingyenes előnyének megszüntetése céljából méltánylásban részesül.

Itt felmerül annak a kérdésnek a tisztázása, hogy a Tb. Ü. Sz. 29. §. 9. pont 1. bekezdés szerinti díjtöbblet utólagos visszatérítésének igénye M. és társa cég részéről nem évült-e el a három hónapon túl történt bejelentés miatt?

Habár a hivatkozott jogforrás ki is zárja a három hónapi határidőn túl eső díjvisszatérítés jogszerűségét, ennek az elvnek feltétlen elfogadása — szemben a Tb. Ü. Sz. 49. §. 13. pontjában körvonalazott és határidőhöz nem kötött visszakövetelési joggal — M. és társa céget méltánytalanul károsítaná s az anyagi igazság érvényesülését pedig mód felett sértené éppen a jogalap nélkül gazdagodó postakincstár javára. Sértené azonban az egyenlő elbánás elvét is, ami a jogalkotónak nem — így a postakincstárnak sem — lehetett a célja, amikor a távbeszélő és a közönség közötti jogviszony szabályozására mérvadó üzletszabályzatot megállapította.

A jog (üzletszabályzat) ugyanis nem öncél, hanem forma. Keret, amely egy magasabb eszme, az igazságosság érdekében jön létre. Különösen áll ez a magánjogra s így az ebből kisarjadó üzletszabályzatra, ahol a törvények (szabályok) erkölcsi alapját éppen az képezi, hogy az államhatalon bármilyen szerve útján is elsősorban nem jogot alkalmaz, hanem igazságot szolgáltat. Ezzel a magasabbrendű eszmével pedig homlokegyenest ellenkeznek az, hogy meg nem cáfolt *tévedés* esetében, míg a postakincstár követelése a szóbanlevő kérdésben az érvényesítés szempontjából határidőhöz kötve nincs, addig a magánfél részéről ez csak az előírt három hónapon belül volna érvényesíthető. Már pedig, ha a jogi gondolkodásnak ez az alapja, akkor a hivatkozott szabályokat csak úgy lehet helyesen, a jogalkotó akaratával is egyezően magyarázni, hogy a postakincstárral szemben levő ilyen követelés igénylése csak akkor van három hónapi határidőhöz kötve, ha a követelés fennállásáról a fél tudomást szerzett, ennek ellenére jogát a megállapított határidő alatt még sem gyakorolta. E jogi okoskodásunk helyességét különben alátámasztja a posta-vezérigazgatóság, mint ilyen kérdésben jogszabálmagyarázó hatóságnak a döntése is: a pécsi postaigazgatóság egy hasonló esetben ugyanis oly határozatot hozott, amely a három hónapon túlmenő visszakövetelési jog érvényesítését a félnek megtagadta s a tévesen beszédett távbeszélgetési díjkülönbözet visszatérítése iránti kérelmet elutasította. Ezzel szemben a m. kir. posta-vezérigazgatóság 1933. évi április hó 20-án 79.108/1933. X. 5. sz. alatt hozott — bár nem elvi éllel kimondott — határozatával a fél felfolyamodása folytán ezt a határozatot megváltoztatta s a három hónapon túlmenő összes túlfizetett díjak visszatérítését rendelte el. E döntés a felek egyenlő elbánási elvén esett sérelmet egyenlítette ki, ama helyes jogszabálmagyarázat alapján, hogy a fél részéről *tévedés* forog fenn, vagyis sem a követelés létezéséről, sem annak érvényesítését illetően határidőhöz kötöttségéről tudomása nincsen, akkor a két egymásba kapcsolódó jogi szabályozásnak csak egyforma értelmet lehet és kell tulajdonítani.

Ilyen jogi okfejtés mellett a két ellenérdekű félnek egymással szemben olyan követelése áll fenn, amelyek titulusukra való tekintet nélkül, egyneműségüknél és lejátságuknál fogva beszámíthatók. Ebben az esetben a két 10 P erejéig fennálló ellenjog a felek kölcsönös nyilatkozatával a kompenzáció általános szabályai alapján megszüntethető és az adós cég — a felek között fennálló kötelmi, illetőleg kereskedelmi jogviszonynál fogva, csupán a belépési díj utolsó részletét tartozik megfizetni, ami által az anyagi igazság mindenhatósága: a „fiat justitia pereat mundus“ elve diadalmaskodik.

A II. számú műszaki vonatkozású kérdés ügyében a döntést legközelebbi számunkban hozzuk.

Ujabb két pályatételünk:

I.

Mily módozatok és eljárás mellett lehet a postai forgalom emelése céljából, a posta érdekeinek teljes biztosításával, az utánvételelőlegelés szolgálatot rendszeresíteni.

II.

Miként lehetne elérni, hogy — 0.75 átlagos forgalmas órai hívást feltételezve — az ikerállomások a budapesti távbeszélő központok kiépített lokál- és multiplex kapacitását ne csökkentsék s az előfizetők kapcsolási számai egyenrangúak legyenek. Ez utóbbit úgy kell érteni, hogy egyik se legyen alszáma a másiknak.

*

A pályázaton a magyar postaszemélyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépírással ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő 1935 február 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jelíges levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jelíges leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege előreláthatóan 30 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesül. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó jelíges levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben is megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva, — nem fognak résztvenni.

NEMZETKÖZI POSTASZOLGÁLATI KÉRDÉSEK

Questions concernant le service postal international.

1. Légipostával érkező küldemények kézbesítése.

A légipostával érkező küldemények, ha nem expresszekként adták fel őket, gyakran késnek kézbesítésükkor, pedig e küldemények sürgős természetűek.

A magyar postánál éppen ezért már 1930-ban felmerült az a kérdés, nem volna-e helyes ezeket a küldeményeket a többi nem expressz küldeménytől eltérően kezelni. Nevezetesen azt akarta elérni a magyar posta, hogy Budapestre az utolsó kézbesítőindítás után érkező ily levélpostai küldemények még aznap a címzetthez jussanak. Ezért elrendelte, hogy Budapesten az utolsó kézbesítőindítás után érkező levélpostai légiküldeményeket soronkívül

kézbesítsék, s az expresszdíjat a címzettől szedjék be. Ha a címzett e díjat nem fizette meg, a küldeményt csak a legközelebbi rendes kézbesítőjáratral juttatták el hozzá.

Ez az eljárás azonban nem vált be. Félreértések támadtak. A közönség többnyire megfizette ugyan az expresszdíjat, de magas volta miatt panaszkodott. Sőt a feladók a külföldi igazgatások útján tiltakoztak a címzetteknek díjjal való megterhelése ellen.

A magyar posta ezért e kezelési eljárást megszüntette s helyette azt rendelte el, hogy a szombaton és munkaszünetes ünnep előtti napon az utolsó kézbesítőindítás után Budapestre érkező levélpostai lé-

giküldeményeket, ha felismerhetően sürgős természetűek, az expresszdíj beszedése nélkül még aznap soronkívül kézbesíték. Természetesen a címzetteknek — mint egyéb küldeményeknél —, a légipostaiaknál is megvan az a joguk, hogy az expresszdíj megfizetése esetében nem expresszküldeményük soronkívüli kézbesítését kérik. A légipostai csomagokra vonatkozólag nem kellett a magyar postának külön intézkednie, mert ezeket, ha romló tartalmúak, vasárnap és ünnepnap amúgy is soronkívül kézbesítik.

A magyar postaigazgatás a kérdés tanulmányozásával kapcsolatban a Nemzetközi Postairoda útján körkérdeztetést intézett a külföldi igazgatásokhoz. Kérdései a következők voltak:

1. Az egyes igazgatások hogyan kezelik az utolsó kézbesítőindítás után érkezett nem expressz levélpostai légiküldeményeket.

2. Helyesnek tartják-e azt az eljárást, hogy ezeket a küldeményeket a magyar posta külön küldőnccel soronkívül kézbesíti, ha a címzett a rendes expresszdíjat hajlandó megfizetni. Ha e díjat nem fizeti meg, a küldeményt visszavisz a postahivatalba, s a legközelebbi rendes kézbesítőjáratnál kézbesítik. Ennek alapja az az elgondolás, hogy — amint az a magyar posta belföldi szabályaiban rendezve is van — a címzett is kérheti az expresszdíj megfizetése esetében bármely nem expressz küldeményének soronkívüli kézbesítését.

Ami az első kérdést illeti, az igazgatások nagyobbik része a nem expressz légipostai küldeményeket a többi közönséges küldemény módjára a legközelebbi rendes kézbesítőjáratnál juttatja a címzethez. Még akkor is, ha e küldemények pl. szombaton az utolsó kézbesítés után érkeznek. Azonban figyelembe kell venni, hogy a külföldi igazgatások egy részénél vasárnap is van egyszeri kézbesítés.

Az osztrák igazgatás eljárása teljesen egyezik a magyaréval, tehát szombaton az utolsó kézbesítőjárat indulása után érkező légipostai leveleket expresszdíj beszedése nélkül soronkívül kézbesíti. Egyébként csak akkor kézbesíti e küldeményeket soronkívül, ha a feladó kéri és az expresszdíjat megfizeti.

Svájcban is soronkívül kézbesítik a vasárnap reggelig érkezett nem expressz légipostai küldeményeket, ha sürgős természetűek nyilvánvaló. Ez a rendelkezés azonban természetesen csak azokra a helyekre vonatkozik, ahol az expresszkézbesítés rendszeresítve van.

A dán és a finn igazgatás szombaton az utolsó rendes kézbesítés után érkezett közönséges légipostai leveleket vasárnap — díjbeszedés nélkül — külön kézbesítőjáratokkal kézbesíteti. Dániában ez a rendelkezés csak Kopenhágára vonatkozik.

Németországban vasárnap és ünnepnap nincs csomagkézbesítés. Ezért az utolsó hétköznapi kézbesítés után érkezett közönséges légitársaságok címzettjét távbeszélőn megkérdezik, óhajtja-e küldeményének expresszként való kézbesítését. Ha a címzettnek távbeszélője nincsen, a küldemény soronkívüli kézbesítését megkérdezője nélkül is megkísérik. Egyébként a német posta a légiküldemények feladóinak figyelmét minden egyes esetben felhívja küldeményeik expresszként való kézbesítésének előnyeire.

Lengyelországban a légipostaforgalom terjesztése és szélesebb körben kedveltté tétele érdekében az összes légipostai küldeményeket soronkívül kézbesítik, akár leróttá a feladó az expresszdíjat, akár nem.

Cseh-Szlovákiában a repülőjáratok állomásain mindennap az utolsó rendes kézbesítés után érkezett összes légi levélpostai küldeményeket összegyűjtik s rendkívüli kézbesítőjáratokkal kézbesítik.

Mexikó a nem expressz légipostai küldeményeket nem kézbesíti ugyan soronkívül, de a kézbesítőjáratokat a légiküldemények érkezésére való tekintettel úgy indítja, hogy e küldemények érkezésük után minél előbb a címzettek kezébe jussanak.

A második kérdésre vonatkozólag egyes igazgatások nem tartották helyénvalónak, hogy a címzettek expresszdíjjal terheljék. A küldemények expressz-kézbesítését szerintük csak a feladók kérhetik. Más igazgatások viszont ezt megengedhetőnek tartották. A vitát a Kairói Postakongresszus döntötte el, mégpedig a magyar belföldi szabályokhoz hasonló módon. Nevezetesen a Kairói Postaszerződésnek a levélpostai légiszállítására vonatkozó része 6. cikkében kimondották, hogy „ha a rendeltetési ország szabályai megengedik, a címzettek a kézbesítéssel megbízott hivataltól kérhetik, hogy a címükre érkező levélpostai légiküldeményeket megérkezésük után azonnal kézbesítsék. Ebben az esetben a rendeltetési igazgatások jogosítva vannak a kézbesítéskor külön díjat szedni, amely a levélpostai küldeményekre megállapított expresszdíjnál nem lehet nagyobb.”

Közli: Dr. Lukász Alfonz.

Forgalom és munkaegységek.

I.

A m. kir. posta 1934 november havi forgalma.

a) Posta									
Megnevezés	Év	Hó	Ajánlott küldemények	Értékvelek és érték- dobozok	Betét, kézi és sommás csomagok	Posta- utalványok		Postatakarék és csekk be- és kifizetések	
			darabszáma ezrekben			darab- száma ezrek- ben	összege ezer pengőben	darab- száma ezrek- ben	összege ezer pengőben
Feladás	1933 1934	XI.	665 598	41 36	747 763	651 754	54.287 61.123	1.525 1.667	160.651 161.637
1933. XI. havá- hoz képest	több + kevesebb -		— 67	— 5	16 —	103 —	6 836 —	142 —	986 —
1934. XI. hóban	%		10:1	12:2	2:1	15:8	12:6	9:3	0:6
Kézbesítés	1933 1934	XI.	677 599	45 42	763 768	712 766	58.007 63.169	280 267	48.956 44.521
1933. XI. havá- hoz képest	több + kevesebb -		— 78	— 3	5 —	54 —	5.162 —	— 13	— 4.435
1934. XI. hóban	%		11:5	6:7	0:7	7:6	8:9	4:6	9:1
b) Táviró									
Év	Hó	Fel- adott	Kéz- besí- tett	Köz- pon- tok	Allomások (főállomások, fővezetékek)	Kezde- ménye- zett	Érke- zett	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben	Szórákzóató rádióvevőberén- dezések száma
		táviratok darabszáma ezrekben				száma			
1933 1934	XI.	149 149	206 207	1.472 1.510	78.279 85.571	310 323	299 313	10.815 11.543	311.776 335.748
1933 XI. havá- hoz képest	több + kevesebb -	— —	1 —	38 —	7.292 —	13 —	14 —	728 —	23.972 —
1934 XI. hóban	%	—	0:5	2:6	9:3	4:2	4:7	6:7	7:7

*) A távbeszélőre vonatkozó adatok részletezése:

A budapesti egységes hálózatban ¹⁾							Vidéken		
Év	Hó	Köz- pon- tok	Allo- mások	Kez- dené- nyez- tett	Érke- zett	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben	Központok	Allomások	
		száma		száma ezrekben					száma
1933 1934	XI.	18 21	49.415 54.263	102 102	94 95	9.701 10.461	1.454 1.489	28 864 31 308	
1933 XI. havá- hoz képest	több + kevesebb -	3 —	4.848 —	— —	1 —	760 —	35 —	2.444 —	
1934 XI. hóban	%	16:7	9:8	—	1:1	7:8	2:4	8:5	

¹⁾ Albertfalva, Békásmegyer, Budafoke, Budapest, Budatétény, Csepel, Csillaghegy, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestújhely, Rákospalota, Tisza István Kertváros, Újpest.

Év	Hó	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Össze- sen	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Össze- sen
		munkaegységek száma ezrekben					A fo galom az előző év azo- nos időszakához viszonyítva hány %-kal emelkedett vagy csökkent				
1933 1934	XI.	16 762 17 067	1.893 1.884	6.630 7.156	873 940	26 158 27.047	+ 1·8	- 0·5	+ 7·9	+ 7·7	+ 3·4
1933 1934	I—XI.	178.795 182.614	21.639 21.435	68.571 71.866	9.767 10.298	278.772 286.213	+ 2·1	- 1·0	+ 4·8	+ 5·4	+ 2·7
1932 XII—1933 XI. 1933 XII—1934 XI.		198.690 202 265	23.580 23.347	74.920 78.249	10.669 11.203	307.859 315.064	+ 1·8	- 1·0	+ 4·4	+ 5 0	+ 2·3

Amíg tehát 1934. november hónapban — az előző év azonos időszakához viszonyítva — a távbeszélőnél kézierővel végzett munka csak 0.8%-kal és az összes munkaegységek száma 1.6 %-kal, addig a távbeszélő forgalom 7.9%-kal és ezzel kapcsolatban a posta összforgalma 3.4%-kal emelkedett.

A tavalyi állapottal szemben a folyó naptári év első 11 hónapjának forgalma szintén emelkedést mutat, amiből a gazdasági helyzet némi javulására lehet következtetni. Igazolja ezt a legutóbbi 12 hónap forgalma is, amely a megelőző 12 havi forgalommal szemben emelkedő irányzatú.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

1. Községi elöljáróság által 20 fillér le-
velbélyeggel bérmentesített közönséges le-
velhez csatolható-e a községi elöljáróság
által előállított tértivevény, amelyre a tér-
tívevény visszaküldésének a bérmentesítési
díja fejében 10 filléres bélyeget ragasztot-
tak?

Nem.

Az A. 1. Szab. 54. §. 2. pontja szerint az állami, törvényhatósági és községi hatóságok, hivatalok belföldre szóló közönséges levélpostai küldeményeket is adhatnak fel tértivevénnyel, ennél fogva tehát a községnek joga van közönséges levelet tértivevénnyel feladni.

Az A. 1. Szab. 54. §. 5. pontja azonban kifejezetten előírja, hogy a tértivevény, illetőleg kifizetési értesítés díját a küldemény viteldíjával együtt a feladás alkalmával kell leróni. A község elöljáróságának az az eljárása tehát, hogy a tértivevény 50 fillér díjának a levél bérmentesítési díjával való együttes leróvása helyett a tértivevényre ragasztott 10 filléres bélyeggel akarta leróni a tértivevény kezelésének a díját, üzletszabályzatellenes. A

posta által kézbesített küldemények mellől származó tértivevényeket egyébként sem kell bérmentesíteni, azokra tehát bélyeget a tértivevény visszaküldése céljából ragasztani nem kell.

Tértivevényeken (kézbesítési vevényeken, vétiveken) a levelezőlap díjszabásának megfelelő bérmentesítési díjat csak azoknál a küldeményeknél kell leróni, amely küldeményeket nem a posta, hanem valamely más hatóság vagy hivatal kézbesített. [(A. 1. Szab. 28. §. 8. c) pont.] — 126.586/1934/IX—4. K. M. szám].

2. Feladásra került a feladó címadataival ellátott levelezőlap alakú kártyalap, amelyen nincs más, csak a következő nyomtatott szöveg:

„Tisztelettel

.....1934. ....hó ....n.

(aláírás.)“

Kérdés, hogy kéz- vagy gépirással kitöltve, ez a küldemény nyomtatványként postára adható-e?

Igen.

Az A. 1. Szab. 31. §. 1. pontja értelmében a nyomtatás útján készült sokszorosítások nyomtatványként postára adhatók. Az Üzletszabályzat idézett pontja a sokszorosított szöveg terjedelmét illetően nem rendelkezik. Éppen ezért a fenti sokszorosítás a nyomtatott szöveg kis terjedelme miatt nem kifogásolható. A szöveg személyes és aktuális jellege pedig — mint-hogy a sokszorosítás nyomtatás útján készült — szóba sem jöhet.

Az előnyomott szöveg kéz- vagy géppírással történt kitöltését az A. 1. Szab. 32. §. 1. a) pontjában foglaltak szerint nem kifogásolhatjuk, mert a nyomtatványküldemény külsején vagy belsejében kézírással vagy bármely más módon szabad az elküldés idejét és a feladó aláírását feltüntetni. (Beküldött kérdés.)

3. A távbeszélő állomásoknak díjtartozás esetén való kizárása.

A P. R. T. 1934. évi 50-ik számában közzétett 132.343/5. sz. miniszteri rendelettel rendszeresített egyoldalú kizárás megszüntetésekor fel kell-e számítani a visszakapcsolási díjat?

Igen!

A Tb. Ü. Sz. 29. §. 13. pontja szerint, amely rendelkezés a 30. §. 3. pont értelmében (606. fedőlap) a vidéki hálózatokra is vonatkozik, — a kizárt állomások visszszakcsolása, a díjhátrálék kifizetése után is csak a Tbdsz. V. D/4. táblázatban megállapított visszakapcsolási díj mellett végezhető el.

Mint-hogy az idézett rendelkezésben nincs szó arról, hogy ezt a díjat csak a kétoldalú kizárás esetén kell felszámítani s e tekintetben a P. R. T. 1934. évi 50-ik számában közzétett 132.343/5. sz. rendelet sem intézkedik, ebből önként következik, hogy a visszakapcsolási díjat az egyoldalú kizárás esetén is fel kell számítani.

(Beküldött kérdés.)

4. Számláló elleni panasz.

Milyen álláspontra helyezkedik a posta akkor, ha a távbeszélő számláló gép egy havi átlagos forgalmat mutat, holott a távbeszélő állomás csak fél hónapig volt üzemben, miért is a számla összegét az előfizető kifogásolta? Mi volna az ellenőrzés leggyorsabb módja?

Abból a körülményből, hogy egy távbeszélő állomás csak fél hónapig volt üzemben, a beszélgetések számára vonatkozólag semmiféle általános következtetést levonni nem lehet.

Megtörténhetik ugyanis pl., hogy az előfizető elutazása előtt pár nap alatt olyan sok beszélgetést kezdeményezett, amely jóval meghaladja az egész havi átlagot is.

Amellett természetesen beszélhetnek a családtagok vagy alkalmazottak is; egy vidéki család vendégségbe való érkezése, vagy valamely családi esemény, nagyszámú beszélgetési számot eredményezhet.

Ha azonban az előfizető azt állítja, hogy a távbeszélő állomást csak egyedül használja, vagy kételkedik a számláló gépjóságában, akkor állomásán ú. n. beszédszámláló ellenőrző berendezést szerelnek fel s maga győződhet meg arról, hogy a központi számláló készülék helyesen működik.

(Beküldött kérdés.)

5. Távbeszélőn feladott táviratoknál a helyi és távolsági forgalom meghatározása.

a) Az egységes budapesti távbeszélő hálózatba bevont városok és községek területéről, a központi táviróhivatalnál távbeszélőn feladott táviratokat, ha azok ugyanannak a helységnek a közigazgatási területére szólnak, amelyben a távirat feladójának távbeszélő állomása van, a távolsági díjszabás szerint kell-e díjazni?

b) Ugyanezeknek a városoknak és községeknek területéről, ugyancsak a központi táviróhivatal útján távbeszélőn feladott és Budapest közigazgatási területére szóló táviratokat a helyi díjszabás szerint kell-e díjazni?

Válasz mindkét kérdésre: Nem!

Annak a körülménynek, hogy például az Újpesten lakó feladó Újpestre szóló táviratát távbeszélőn csak a budapesti központi táviróhivatal távirat- és üzenetközvetítő osztálya útján adhatja fel, valamint annak, hogy az egységes budapesti hálózatba bevont, de külön közigazgatási és kézbesítési területet képező helyeken lakó előfizetők Budapestre szóló távirataikat közvetlenül a központi táviró hivatalnak mondhatják be távbeszélőn, a helyi és távolsági táviróforgalom meghatározásánál nincs jelentősége.

A T. Ü. Sz. 60. §-ának 1. pontjában (126. sz. fedőlap) foglaltak szerint helyi távirat az, amelyik valamely postahivatal (ügynökség) saját helysége közigazgatási területére, valamint a hivatal (ügynökség) külső kézbesítő kerületébe szól. A példaképen felhozott újpesti távbeszélő előfizető által Újpestre küldött távirat tehát e szerint helyi távirat és ezért kell viszont a távolsági díjszabást alkalmazni az újpesti távbeszélő előfizető által Budapestre feladott távirat díjazásánál.

A távbeszélőn feladott táviratokat díjazás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha azokat annak a helységnek a postahivatalánál adták volna fel, amelynek közigazgatási területén a feladó távbeszélő állomása fel van szerelve. (135.146/1934. K. M.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Rádió kihágási eljárás folyamán a rádió készüléket akkor is le lehet foglalni, illetőleg az ítéletben a készülék elkobzását akkor is ki lehet mondani, ha a készülékre — annak a büntető eljárás során történt lefoglalását megelőzően — harmadik személy végrehajtási zálogjogot nyert.

A sz...i postahivatal B... József sz...i lakos rádióengedélyét 2 havi előfizetési díjtartozás miatt ...évi V/11-én visszavonta. Nevezett a visszavonást tartalmazó ajánlott levelet, — melyben a postahivatal felszólította, hogy az általa kiadott rádió engedélyokiratot szolgáltatassa vissza és a rádiókészülék sorsát igazolja — ...évi V/12-én átvette.

Miután B... József a postahivatal többször megismételt hasonló felhívására sem tett eleget, a 9.557/1927. K. M. sz. (rádió) rendelet 6. §-a utolsó és az 54. §. 1. pontjába ütköző kihágás miatt a sz...i m. kir. rendőrkapitányságnál a postahivatal a feljelentést ...évi VI/22-én megtette, melynek alapján a rendőrség a B... József tulajdonában talált 2 lámpás rádiókészüléket az idézett Keresk. Min. rendelet 70. §-a 1. pontja alapján ...évi VII/5-én hatósági őrizetbe vette.

VII/6-án a sz...i rendőrségen megjelent B... János (terhelt testvéröccse) és egy detektoros rádiókészüléket adott át azzal, hogy az B... József tulajdona, míg a B... Józsefnél lefoglalt 2 lámpás rádiókészülék az ő (B... János) tulajdona. Minthogy azonban a rádiókészülék üzem-bentartására B... Jánosnak engedélye nem volt, a rendőrség ezt a készüléket is őrizetbe vette és a kihágási eljárást B... Jánosra is kiterjesztette.

Az elsőfokú rendőri büntetőbírói tárgyalás folyamán beigazolást nyert, hogy a 2 lámpás rádiókészüléket B... József és János közösen vették W... G... sz...i kereskedőtől, a kötlevelet is mindketten aláírták. Miután azonban a vételárral hátralékban maradtak, W... G... kereskedő ellenük időközben polgári pert indított és a sz...i kir. járásbírói végrehajtást rendelő végzése következtében a 2 lámpás rádiókészüléket ...évi VI/3-án bírói végrehajtás útján lefoglaltatta, mielőtt azt az államrendőrség (VII/5-én) hatósági őrizetbe vette.

Az elsőfokú rendőri büntetőbírói ítéletében többek között az idézett Keresk. Min. rendelet 70. §. 3. pontja alapján a

2 lámpás rádiókészülék elkobzását is kimondotta.

B... József és B... János, mint I. és II. r. terhelték az ítéletben megnyugodtak, azonban W... G... sz...i kereskedő, aki a kérdéses készüléket tulajdonjog fentartással adta el a terhelteknek, a készülék elkobzása miatt az elsőfokon hozott ítélet ellen, majd ennek helybenhagyása után a másodfokon hozott ítélet ellen fellebbezett, arra hivatkozva, hogy a rádiókészüléket hátralékos vételárkövetelésének kielégítése céljából végrehajtás útján oly időben foglaltatta le, amikor azt semmiféle bírói vagy hatósági intézkedés nem korlátozta. Az ilyképpen jóhiszeműen szerzett zálogjogot későbbi bírói intézkedés nem hatálytalaníthatja, illetőleg az elkobzás az előzőleg szerzett zálogjogot nem érintheti.

A belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács, mint harmadfokú rendőri büntetőbírói ítéletnek a 2 lámpás rádiókészülék elkobzására vonatkozó részét W... G... károsult kereskedő részéről előterjesztett fellebbezése folytán felülbírált és a másodfokú ítéletnek a fellebbezéssel megtámadott részét az alábbi indokok alapján helybenhagyta.

Megokolás:

A 9.557/1927. K. M. sz. rendelet 70. §-a a Btk. 61. §-ában megszabott feltételekre tekintet nélkül rendelkezik a lefoglalt (őrizetbe vett) készülék elkobzása iránt és nincs tekintettel arra, hogy a készülék az illető elítélt tulajdona-e, avagy csak az ő birlalatában volt; a rádiórendelet ugyanis mindenképpen meggátolná igyekszik és elkobzással sújtja a rádióval elkövetett mindennemű visszaélést.

A kérdéses rádiókészüléket az elkobzás és a postavezérigazgatóság tulajdonába bocsátás magában véve azonban még nem vonta ki a magánuralom alól és nem tette azt forgalmon kívüli dologgá, amint ezt az elsőfokú rendőri büntetőbírói ítéletének indokolása kimondja, mert a m. kir. postavezérigazgatóság a rádiókészülékkel, mint tulajdonával minden irányban szabadon rendelkezhetik és így azt esetleg el is adhatja.

A rádiókészülék elkobzásával mind a készülék tulajdonosának a tulajdonjoga, mind a készüléken fennállott zálogjog megszűnt és a postavezérigazgatóság a kérdéses rádiókészüléken minden jogi korlátozástól mentes tulajdont szerzett.

Magánjogunk ugyanis a zálogjognak bizonyos tulajdonjogbeli változások következtében beálló megszűntét kiterjeszti a büntetőbírói elkobzás esetére is és pedig még akkor is, ha a záloghitelező jóhiszeműen szerezte a zálogjogot, vagyis nem tudott arról, hogy a zálogtárgy bűncselekmény eszköze vagy eredménye.

A zálogjog most említett megszűnési esetével kapcsolatosan reá kell mutatni még arra, hogy a bírói gyakorlat szerint, ha a végrehajtást szenvedő a tényleges uralmában hagyott ingót a foglalás ellenére a büntető törvénykönyv rendelkezésébe ütköző módon átadással másra ruházza, a jóhiszemű visszterhes szerző, — aki a foglalásról nem tudott — az átruházással az ingónak teljes és korlátlan, tehát a végrehajtási zálogjogtól is mentes tulajdonjogát szerzi meg.

A szóbanforgó rádiókészülék hatósági elkobzása annyiban tér el az említett esettől, hogy itt nem az ingó tulajdonának ügyleti átruházásáról van szó, hanem az ingó tulajdonát magasabb érdekből és magasabb rendű közjogi (büntetőjogi), illetőleg közrendi okokból a törvény parancsoló rendelkezése értelmében hatósági (bírói) határozat vonja el az eddigi tulajdonostól. Itt tehát még inkább érvényesülnie kell annak az elvnek, hogy az ingók tulajdonában beállott változással az ingókat terhelő idegen dologbeli jogok is ipso facto megszűnnek és pedig ebben az esetben, mint hogy a törvény magasabb rendű parancsoló rendelkezései következtében szükségképpen előállott jogváltozástól van szó, a jó- és rosszhiszeműsége és a visszeterre való tekintet nélkül.

Az elkobzásnak nem lehet akadályá az a körülmény, hogy az elkobzandó dologra, annak a büntető eljárás során történt lefoglalását megelőzően harmadik jóhiszemű személy végrehajtási zálogjogot szerzett.

Az elkobzás ugyanis részben mellékbüntetés, részben közérdekből alkalmazott biztonsági rendszabály. Ha tehát a törvény szerint elkobzásnak van helye, nem lehet tekintetbe venni, hogy ez a rendelkezés mellékhatásában mennyiben érinti harmadik személynek jogos érdekét.

Ez áll akkor is, ha a jogszabály az elkobzást csak a terhelt tulajdonában álló dologra engedi meg. Még inkább kétségtelen akkor, ha az — mint a 9.557/1927. K. M. sz. rendelet 70. §-ának utolsó bekezdése — eltekint a büntetőtörvénykönyv 61. §-ának feltételeitől és így egyebek között attól is, hogy a terhelté-e az elkobzandó dolog. Ha pedig az elkobzást az idegen tulajdonjog fennállása nem gátolja, még kevésbé lehet annak akadályá a szűkebb tartalmú idegen dologbeli jog.

Ki kell emelni azt is, hogy az utóbb említett rendelkezés szerint az elkobzás kötelező. Ekként a Kihágási Tanácsnak nem állott módjában az sem, hogy az elkobzás alkalmazása vagy nem alkalmazása kérdésében méltányossági szempontokat mérlegeljen, közöttük esetleg a jóhiszemű záloghitelező érdekeit is.

Mindezeknél fogva a záloghitelező igénye a büntető eljárásnak nem is lehet tárgya. A záloghitelező a rendőri büntető szabályzat 43. §-a értelmében vett sértettként fel sem léphet, mert hiszen ő kárt nem a kihágás folytán szenvedett.

Közli: Huber Oszkár.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Amerikai Egyesült Államok.

Amerikában a hivatásos postaalkalmazottak száma aránylag feltűnően csekély és azok a mozgóposta szolgálaton kívül, csak a tulajdonképeni igazgatást és az egészen nagy postahivatalok kezelői és vezetői szolgálatát látják el. A kis- és közepforgalmú postahivatalok személyzete a nem hivatásos postások közül kerül ki. E hivatalok vezetőit a nagy hivatalok vezetőivel együtt egyformán „Postmaster“ (= postamester) névvel jelölik. Ez a kife-

jezés azonban tartalmilag távolról sem fedi a mi postamesteri, avagy főnöki kifejezéseiket. Elsősorban azért nem, mert Amerikában a „postamester“-i állás legtöbb esetben nem befejezése a postahivatali pályának; arra nem hosszú postai szolgálattal készíti elő magát valaki, avagy teszi magát érdemessé. Amerikában „Postmaster“ bárki lehet, előbbi foglalkozásra való tekintet nélkül; tehát valamelyik kisebb hivatal megüresedett vezetői állására bárki jelentkezhetik, aki azt hiszi, hogy a vele járó munkát el tudja látni. A főkéllék nem a postai szolgálatban való jártasság, hanem politikai összeköttetés és a főnöki ál-

lásnál kikötött készpénzbiztosíték lefizetése.

Ennek nagysága nem a hivatal nagyságától —, hanem a kerületnek jelentőségétől, népességének sűrűségétől, tehát attól függ, hogy milyen forgalmas hivatallá nőheti ki magát a megüresedett postahivatal. Itt tehát nem a jelent, hanem a jövőt kell megvenni. Amerikában egyáltalán nem tartozik a ritkaságok közé, hogy valaki, aki pl. ma, mint egyszerű napszámos az útépitésnél dolgozik, holnap mint „postmaster“ valamelyik postahivatalt vezeti és esetleg néhány hét múlva, különösen ha a biztosíték címén befektetett összeg nem hozna kellő jövedelmet, újból visszamegy előbbi foglalkozásához vagy harmadik, jövedelmezőbb vállalkozás után néz.

Amerikában ugyanis sohasem azt kérdik valakitől, hogy mi vagy, hanem, hogy mennyit keresel? A „Postmaster“ járandósága Amerikában hivatali bruttó bevételének bizonyos százalékában van megállapítva. Egyebekben a postakincstártól csak néhány napos gyakorlati oktatást és az időközi rendeleteket kapja. Minden másról, tehát berendezésről, személyzetről a postamesternek saját költségén kell gondoskodnia. Egyébként az amerikai postamester sajátosságosan független ember, aki mindenben a kereskedői szempontok szerint vezeti hivatalát, amelynek hivatalos óráit is tetszése szerint szabja meg; azt és annyi alkalmazottat állíthat be, amennyit akar, vagy tetszik, illetőleg amennyit bír. Az érkezőt küldeményeket házhoz is kézbesítheti, avagy fiókbérlésre is reábeszélheti a címzettek. A felsőbbség mindebbe nem szól bele. Mindent a közönség kedvére rendezhet be. Ha a közönség nem jól érzi magát hivatalában, úgy is elmegy a konkurens postamesterhez, még akkor is, ha az néhány kilométerrel távolabb dolgozik, mert Amerikában, hol minden családban van egy-két gépkocsi, távolság nincs. Mindenki abba a postahivatalba megy, ahol jobb kiszolgálást kap. Ezért azután minden postamester egyénileg arra törekszik, hogy üzletkörét állandóan tágítsa, közönségét, telefon előfizetőinek, bérlőinek számát szaporítsa; a hivatal belső berendezése csinoságában, az udvarias kiszolgálásban is egymást felülmúlni igyekeznek, mert jövedelmük a forgalommal együtt nő. Erre a jövedelemre némi fényt vethet a következő adat: kb. 1000 lakost számláló község postamesterének évi jövedelme 1700 dollárra tehető, ami 3.50 pengős dollárárfolyam mellett is kb. 5900—6000 P-re tehető, tehát egy közepszerű első osztályú magyar postamester évi jövedelmének felel meg. Persze ez a jövedelem csak az esetben áll teljes egészében a postamester rendelkezé-

sére, ha teljesen családtagjaival látja el a szolgálatot. (D. P. Z. 1934. 25.)

Ausztria.

Az osztrák posta 1935. évi január 1-től kezdődő érvénnyel a postahivatalok osztályokba sorozásának új rendjét állapította meg. Ezek szerint az osztrák postahivatalok nagyság szerint három osztályba tartoznak s ezeket római számmal különböztetik meg egymástól.

Az I. (nagy) és II. (közép) osztályok között, az oda beosztott állandó személyzet száma szerint további 3—3 alcsoportot különböztetnek meg. Nevezetesen az I. osztályok 1. csoportjába tartoznak azok a nagyforgalmú hivatalok, amelyek nemcsak felvételi, hanem leadási vagy mozgóposta szolgálatot is ellátnak és a beosztott tiszt munkaezők száma a 30 főt, a csupán felvevőszolgálatot ellátó hivataloknál a 45 főt meghaladja. Az I. osztály 2. csoportjába tartozó hivataloknál beosztott tiszt munkaezők száma 15-nél több, 30-nál kevesebb; a 3. csoportba tartozó hivataloknál 5-nél több, de 15-nél kevesebb.

A II. osztályba sorozott, tehát közep-nagyságú hivataloknál is a beosztott tiszt munkaezők száma az osztályozás alapja. Nevezetesen 2-nél több, de 5-nél kevesebb munkaezővel dolgozó hivatal ez osztály 1. csoportjába, 2-nél kevesebbel dolgozó a 2. csoportba tartozik. Ennek az osztálynak a 3. csoportjába tartoznak azok a hivatalok, amelyeknél a vezető teljes szolgálatot tart. A személyzeti létszámba a hivatalvezető sehol sincs beleszámítva.

A III. osztályú (kisforgalmú) hivatalok két alcsoportját aszerint különböztetik meg, amint a heti átlagos munkaórák száma 24-nél több, de 42-nél kevesebb, illetőleg még a 24 munkaórát sem éri el.

Az újonnan berendezendő hivatalok egy évig szükségszerűen a III. osztály 2. csoportjába soroztatnak és csak az első teljes évi eredmény után kapnak forgalmuknak megfelelő osztályozást. (VBlatt 1934. 83.)

Németország.

Arra a hírre, hogy a német posta szállítólevelekről kivágott, tehát használt levélbélyegeket tartalmazó s egyenként 250 g bruttó súlyú bélyegcsomagokat 7 márka egységárért bocsát az érdeklődők rendelkezésére, olyan tömegben (21.000-es felül) jelentkeztek igénylők, hogy a német posta december hó elején kénytelen volt sorolás útján kiosztani a rendelkezésre álló alig néhány ezer bélyegcsomagot. A bélyegyűjtőknek ezt az érdeklődését azzal lehet megmagyarázni, hogy a német posta legutóbb 1932-ben adott el ilyen használt bélyegeket tartalmazó csomagokat és akkor is az

igénylők alig egy tizedét elégitették ki. A sorsolást intéző bizottságban a bélyegértékesítő irodán kívül álló, tehát teljesen érdektelen postaalkalmazott vett részt. (V N. 1934. 51.)

A német postaminiszter elrendelte, hogy jövőben a 80. vagy 90. stb. életévüket elért, illetőleg arany-, gyémánt- vagy vasmenyegzőjüket ünneplő nyugalmazott postaalkalmazottakat, ha ellenük tényleges postai szolgálatuk alatt komolyabb kifogás nem merült fel, a postaintézet nevében üdvözlőirattal kell felkeresni. Ezeket az üdvözlőiratokat, bármilyen rangú alkalmazott-ról legyen szó, mindenkor a postaminiszter írja alá. Ilyenkor a kerületi igazgatóságok egyes esetekben pénzbeli jutalom kiutalására is javaslatot tehetnek. A 70. életévüket betöltött nyugdíjasokat ebből az alkalomból a kerületi igazgatóság vezetője üdvözölheti. Ebben az egész rendelkezésben az a legérdekesebb, hogy a szó-bajóhető nyugdíjasokról ilyen célból előjegyzések vezetését a miniszteri rendelet nem engedi meg. Az ilyen irányú javaslatnak vagy kérelemnek tehát kívülről vagy alulról kell kiindulni. (D. P. Z. 1934. 23.)

A német postaminiszter a kereskedelmi és iparkamarák értekezletén a helyi postacsomagok expressz kézbesítésének olcsóbbá tételére ígéretet tett. E szerint a német posta foglalkozik azzal a gondolattal, hogy a helyi forgalomban egy feladó által egyszerre, egy szállítólevéllel ugyanazon címzett részére feladott több expressz csomagnál csak az elsőért szedik be a teljes expresszdíjat, minden további ilyen csomagnál csak félexpressz díjat számítanak fel a feladásnál. A címzett kívánságára történő expressz-kézbesítésnél e kedvezményes díjszámítás nem érvényes. Az újítás életbeléptetésének időpontja még bizonytalan s a német posta bevételeinek kedvező alakulásától függ. (D. P. Z. 1934. 23.) (D. V. Z. 1934. 47.)

A postai számadások felülvizsgálati rendjét a német postaminiszter a legfőbb számvevőszékkel egyetértésben újra rendezte és idevonatkozóan a közigazgatás újraszervezése és egyszerűsítése érdekében hozott birodalmi törvény alapján rendeltileg intézkedett. Ez a rendelkezés ideiglenes érvényű. A rendelet minden kerületi postaigazgatóság székhelyén, a kerület vezetőjének közvetlenül alárendelt külön szervet, a vizsgálószékeket rendszeresítette. Ez a szerv formai, számszerűség és végül szakszerűség, tehát háromféle szempontból vizsgál minden postai számadást. Munkája előzetes felülvizsgálat jellegű, mert a szá-

madások végleges vizsgálata továbbra is az állami számszékeknek lesz fenntartva.

A német posta újabban elrendelte, hogy vidéken karácsony, husvét és pünkösöd első napján levélpostai küldeményeket és csomagokat (utánvételeseket is) egyszer kézbesíteni kell. E rendeletet főként a romló tartalmú csomagok kézbesítésének sürgősségével indokolták. (D. V. Z. 1934. 47.)

Miután Bajorország és Württemberg tartományi önállóságát a Gleichschaltung révén a hitleri Németország megszüntette, megszűnt a bajor és württembergi posta különállása is. A különállás idején berlini birodalmi postaminisztériumnak hosszú évtizedeken át kikülönített osztályaként működött az „Abteilung VII.“, a híres 6. ügyosztály, amely a bajor postaügyeket bizonyos önállósággal, miniszteri hatáskörben intézte. Ez a kikülönített miniszteri ügyosztály 1934. év november hó végével teljesen megszűnt. Azóta a bajor és württembergi postaügyeket is a berlini postaminisztérium megfelelő osztályai intézik. (D. V. Z. 1934. 48.)

Az Egyesült Államok szerződészerű megállapodást kötöttek Dr. Eckenerrel, a Zeppelin-rendszerű oceanjáró léghajók közismert parancsnokával. E szerint az újonnan épülő Zeppelin felhasználásával 1935. évi júliustól kezdve az Atlanti Óceánon át Németország és az amerikai Lakehurst vagy Miami légi kikötő között rendszeresen közlekedő postajáratot rendeznek be. Eckener e célra egyelőre négy hónapra terjedő szerződést ajánlott fel. (D. P. Z. 1934. 23.)

Svájc.

A svájci postaigazgatóság vezetője, dr. Furrer postavezérigazgató az elmúlt év október havában két napig tartó értekezletre hívta össze a vezérigazgatóság és a kerületi igazgatóságok vezető tisztviselőit és azok helyetteseit Montreux-be. Ezen a vezetői értekezleten elsősorban a svájci posta pénzügyi helyzetét vitatták meg. A folyton rosszabbodó gazdasági helyzet ellenére a svájci posta 9 milliós belső kölcsön felvétele után végrehajtja eredeti 45 milliós beruházási programját, sőt a vezérigazgató reményét fejezte ki, hogy a költségvetési év végén 8–10 millió frank felesleget tud az állampénztárba beszolgáltatni. A mozgóposták főnöke ugyanakkor beszámolt holland és belga tanulmányútjának eredményéről. Megbeszélték még az ellenőrző szolgálat észszerűsítésére, a fiatal tisztviselők szakképzésének javítására vonatkozó tervezeteket is.

Svájc belföldi forgalmában a postaküldemények kártérítésére 50 frankig a kezelési hivatalok, 300 frankig a kerületi postaigazgatóságok (külföldi viszonylatban is), 25.000 frankig pedig a postavezérigazgatóság illetékes. Ez összegben felüli kártérítésben végső fokon a szövetségtanács postavasúti osztálya dönt.

A svájci postavezérigazgatóság a maga 6 ügyosztályával és az ezeknek alárendelt és a mi központi hivatalainknak megfelelő postai szerveivel összesen 779 tisztviselőt foglalkoztat. A magyar postavezérigazgatóság és központi hivatalnál kereken csak 590 tisztviselő teljesít szolgálatot. Viszont az is igaz, hogy csekkszolgálat ellenőrzése Svájcban szintén a vezérigazgatósághoz tartozik s ezt az ellenőrzést annak III. osztálya kb. 150 tisztviselővel végzi.

A 11 kerületi postaigazgatóságnál összesen 348 tisztviselő dolgozik, akik összesen 17.250 kezelő postatisztviselő munkáját ellenőrzik. Svájcban a táviró-távbeszélő szolgálat csak felső fokon, tehát a vezérigazgatóságnál van a postával egyesítve. A kerületi igazgatóságok és a postahivatalok a táviró-távbeszélőügyekkel rendszerint nem foglalkoznak. A kerületi postaigazgatóságnak alárendelt postahelyek száma kb. 4000. A postaszolgálatot városokban és fontosabb községekben ellátó postai szervek a kincstári hivatalok, egyéb helyeken a postamesteri hivatalok, vagy kirendeltségek és végül a postaügynökségek. Az ügynökségek kezelői csak szerződéses viszonyban állnak a postaintézettel. Három svájci csomagkicszerelő ügynökség külföldön és pedig egyik Pontarlier-ban francia, kettő pedig Luino-ban és Domodossala-ban olasz területen működik.

Nálunk kevesen tudják, hogy Liechtenstein fejedelemség területén működő 8 postahivatalban az 1920-ban létrejött államszerződés értelmében a fejedelemség költségére szintén a svájci postaigazgatás tisztviselői látják el a postaszolgálatot.

Érdekes az is, hogy a svájci postaigazgatás a kezelési hivatalok készpénz feleslegét a magyar postánál is ismert gyűjtőhivatalokon keresztül szintén az ottani Nemzeti Banknak fizetteti be. Ebből a célból a 3700 önálló pénztárral rendelkező svájci postahivatal 350 gyűjtőpénztárhoz szolgáltatja be napi járandóságait.

A svájci posta bevételeinek $\frac{7}{8}$ része a küldemények és szolgáltatások díja fejében folyik be; viszont kiadásainak $\frac{2}{3}$ részét a személyzeti járandóságok teszik ki. Ez a két tény igazolja legbeszédesebben, hogy a postauzem jövedelmezősége leginkább tarifa és személyzeti politikájának helyességétől függ.

Az elmúlt évben Svájcban feladott postaküldemény egyharmadát tették ki az újságok és folyóiratok; az érték befolyt díjak azonban a postai bevételeknek mindössze egy huszonötöd részét érték el. Az itt elmaradt bevételek terhet más küldeményekre kénytelen a posta áthárítani. Ezzel is magyarázható a svájci levéldíjzabás drágasága. (Svájcban a politikai napilapok szállítási díja fejében 50 g súlyhatárig $1\frac{1}{4}$ ctm-t fizetnek. Legtöbb napilap példányai ez alá az 50 g-os súlyhatár alá esnek).

A portómentesség kiterjedtsége is súlyos terhe a svájci postának. Ma már általában minden tizedik levél portómentes. A szövetségi tanács ennek ellenére legutóbb sem járult hozzá a portómentességi jog szűkítéséhez sem, még kevésbé annak megszüntetéséhez.

Az 5 kg aluli csomagok Svájcban tudvalevően a posta kizárólagos szállítási joga alá tartoznak. A gépkocsik térhódítása és a vasutak jövedelmezőségének biztosítása ezt a kérdést újra előtérbe hozta. A svájci posta berendezéseinek jövedelmezőségét biztosítandó, ezt az alkalmat arra igyekeznek felhasználni, hogy a postaköteles darabáru súlyhatárát 10 kg-ra emeljék. Viszonyásul a nehezebb darabáru szállítását belföldi viszonylatban hajlandó volna a vasutaknak és gépkocsiknak átengedni. A tárgyalások folynak.

Az utóbbi években a svájci posta is végeztetett bizonyos önköltségi számításokat, abból a célból, hogy egyes üzletágak, esetleg egyes postai szervek jövedelmezőségét megállapíthassa. Erre a célra táblázatot állítottak össze, amelyben minden a posta által végzett tevékenység értéke pontszámokban van megadva. Ha most már egy-egy küldeményre megállapított értékelési pontszámot az illető küldemény darabszámával szorozzák, megkapják az üzletágra eső pontszámok összegét. Az összes üzletágak pontszámainak végösszegével, mint osztóval osztják az évi kiadások összegét s így megkapják az egy munkapontra eső kiadások összegét. A munkapontra eső kiadási tételt szorozva valamely küldemény pontszámával, adja ennek a küldeménynek önköltségét. Mint-hogy pedig a svájci posta tiszta kiadásainak összege az 1933. évben 127.5 millió frank, az ebben az évben feldolgozott munkapontok összege pedig 24.6 milliárd volt, egy munkapont értékeként 0.518 centime jelentkezett. E számítások eredménye szerint a felvételi szolgálatra az önköltségek 19, a szállításra 34, a kézbesítésre 41 és az igazgatási költségekre 6⁰/₀-a esett. Az összes kiadások 75.6⁰/₀-a viszont a levél és csomagküldeményekre, 18.4⁰/₀-a

az utalvány- és csekkszolgálatra 6%-a pedig a személyszállító szolgálatra esett. (Postzeitschrift 1934. 6.)

Törökország.

Mióta Gazi Musztafa Kemal az államhatalmat Törökországban átvette (1923) és azt minden viszonylatban átszervezte, az azóta elmúlt 10 év alatt a postaintézmény is jelentékeny fejlődésnek indult. A mai török posta 646 önálló postahivatalt és 493 táviróhivatalt, 30 távbeszélőközpontot, közöttük háromt automata berendezéssel tart üzemben és az utolsó 10 év alatt 78 postaépületet emelt. A szolgálatot ma már mindenütt hivatásos, szakképzett és nyugdíjjogosult személyzet látja el; a posta közigazgatásban a főiskolai (jogi vagy mérnöki oklevél), a kezelésnél a középiskolai végzettség igazolása az előfeltétele a postai alkalmazásnak. A postát vasúton, ahol ez nincs, modern gépkocsikon szállítják. Igen jó Törökországnak légipostai összeköttetése a külfölddel; ezidőszereint 23 légipostai vonala van üzemben. A táviróforgalom lebonyolítása a latin írásjelek kötelező használatának bevezetése óta lényegesen gyorsult. Ennek az újításnak lehet köszönni, hogy a török táviróhivatalokat időszerű gépi berendezésekkel lehet ellátni. (D. P. Z. 1934. 24.)

(k. j.)

TAVIRÓ.

Nagybritannia.

Képtávíró szolgálat Nagybritannia és Ausztrália közt. Az első rádió-képtávíró úton Nagybritanniából Ausztráliába továbbított kép a melbourn-i Argus lap 1934. október 16-iki számában jelent meg. A kép továbbítása 25 percig tartott. Az új szolgálatot, amely a közönség részére is rendelkezésre áll, a „Cable and Wireless, Ltd. and Amalgamated Wireless (Australasia) Ltd.” társaság látja el. (J. T. 1934. 11.)

A londoni központi táviróhivatal forgalma. A londoni központi táviróhivatal immár 60 éve működik. E hosszú idő alatt a személyzetnek gyakran volt része lázas munkanapokban, amelyekben rendkívüli körülmények egészen kivételes méretű forgalmat hoztak.

1902. június 23., 24. és 25-én VII. Edward király koronázásának elhalasztása következtében olyan forgalmat kellett a hivatalnak lebonyolítania, amelyhez hasonló azóta sem ért meg s valószínűleg sokáig nem is fog megérni.

23-án a hivatal 201.599 táviratot továbbított, 24-én 301.039-et, 25-én 314.126-ot. Ez

az utolsó szám adja e hivatal eddigi legnagyobb napi rekord forgalmát.

1902. augusztus 9-én, VII. Edward koronázása napján, 221.515 volt a továbbított táviratok száma, míg V. György angol király koronázása napján már csak 200.479 táviratot továbbítottak.

Feltételezhetnők, hogy 1914-ben a világháború kitörésekor a hivatal táviratforgalma minden eddigi eredményt fölülmúlt. Valóban nagy volt a forgalom, mert 1914. augusztus hó 5-én ennek az időszaknak rekord számát érték el, vagyis 265.339 táviratot. Az előtte való napon, mivel ez bankmunkaszünetes nap volt, a továbbított táviratok száma már csak 245.583 volt, amely szám azonban a munkaszünetes napokon elért forgalom legnagyobb eredményét mutatta.

Az 1911. évi angol vasúti sztrájk is igen nagy forgalmat hozott a londoni központi táviróhivatalnak, amikor is augusztus 18-án 210.644 táviratot, augusztus 19-én pedig 203.207 táviratot kellett e hivatalnak feldolgoznia.

Az angol újságok legnagyobb forgalma 1913. március 5-én volt, amikor is a választások miatt a Daily Chronicle, a Daily News, a Star és a Reynolds lapok által feladott óriási hírlaptáviratanyag 209.379 táviratra duzzasztotta fel a londoni forgalmat.

Anglia nagy királynőjének — Viktóriának — életében, illetőleg halálával kapcsolatban leírásszódott nagy események is rekord táviratforgalmat hoztak a londoni hivatalnak, így az 1887. évi uralkodási jubileuma 124.291 táviratot, gyémánt jubileuma, amely 1897. évi június hó 21-én volt, 195.414 táviratot, temetése pedig 1901. február hó 1-én 201.866 táviratot.

A hivatal történetében gyakran előfordult, hogy egy-egy feladó igen nagyszámú táviratot hozott egy napon a hivatalhoz feladásra. Az 1903. év június hónapja azonban e téren rekordot eredményezett, mert e hónap egyik napján a hivatalban egyik feladó 88.848 táviratot adott fel (a budapesti központi táviróhivatalnál naponta összesen átlag 1000 drb. táviratot adnak fel). Ezt a rekord eredményt a Times angol lap csinálta az általa kiadott „Enciklopédia” megjelenése alkalmából. Ehhez hasonló eseményben a hivatalnak 1914. június hó 17-én és 18-án volt része, amikor a „Punch” című satirikus lap adott fel 35.000 táviratot fizetett válasszal.

A hírlaptáviratok különben is előkelő helyet foglalnak el a londoni táviratforgalomban, így 1911. november hó 11-én, amikor Sir Edward Grey akkori angol külügyminiszter a marokkói kérdéstről nyilatkozott, 10.879. oldalnyi szöveget adtak fel hírlaptáviratként Londonban.

1914. július 27-én, a világháború kitörésének előestéjén, 10.771 oldalnyi hírlaptáv-irat került feladásra. Ehhez hasonló méretű hírlaptáv-irattörzset a londoni hivatalban csak 1866. április hó 8-án találunk, amikor Gladstone, a Home Rule Bill-t terjesztette az angol parlament elé, amikor is a feladott hírlaptáv-iratok oldalszáma ugyancsak 10.000 oldal fölé emelkedett.

Nagybritanniának a külfölddel tenger-alatti kábeleken át lebonyolított táv-irattörzse ugyancsak érdekes eredményeket tud felmutatni. Ezek az adatok azonban csak az angol állami igazgatás kábelein a kontinenssel lebonyolított táv-irattörzsekre vonatkoznak, a különböző táv-irattársaságok kábelein át lebonyolított törzseket ebben nem ölelik fel. Így 1904-ben az Anglia és kontinens közti kábeltáv-irattörzse forgalomban a napi 18.000 drb. táv-irat jó átlagszám-nak számított. Ez a napi átlagszám 1913-ban már 26.000-ig emelkedett, a világháború befejezése után leesett napi 16.000-re, hogy aztán ismét napi 28.000-re tornászta fel magát, ami 1924-ben következett be. Ebben a forgalomban a rekord számot 1914. július hó 31-én érték el, amikor 37.005 drb. táv-irat futott át a csatorna kábelein.

(J. I. D. S. 1934. 11.)

Németország.

A német képtáv-irattörzse fejlődése. A német képtáv-irattörzse hálózat rövidesen a német birodalom nyugati részére is ki fog terjedni, mert a német posta Kölnben is állít fel képtáv-irattörzset. A szükséges berendezések már Kölnbe érkeztek s az állomást elkészülte után hozzacsatolják a német és a nemzetközi képtáv-irattörzshöz. Kölnben átmenetileg már működött a múltban — az 1928. évi „Pressa kiállítás“ alkalmából képtáv-irattörzset. Ezt azonban a kiállítás befejeztével ismét üzem kívül helyezték. A Pressa kiállításon a képtáv-irattörzse nagy sikert aratott Kölnben s így a német posta reméli, hogy az állandó képtáv-irattörzse üzemnek Kölnbe való telepítése ott most is sikert fog hozni. (T. P. 1934. 22.)

Spanyolország.

A távbeszélő közvetített táv-iratok üzemét, amelyet a spanyol távbeszélő társaság megalakulása óta az engedélykirat értelmében 10 éven át a társaság látott el, most ismét az állam vette át. Ennek a mindinkább jelentőssé váló szolgáltatásnak az ellátását a spanyol posta 1934. augusztusában vette ismét saját kezelésébe. A spanyol távbeszélő társaság minden erejét megfeszítette, hogy e szolgáltatás ellátását továbbra is magának biztosíthassa, ám az erre irányuló tárgyalásai nem vezettek ered-

ményre s a spanyol állam visszaadta a postának ezt a szolgáltatási ágat. (B. I. D. S. 1934. 11.)

TÁVBESZÉLŐ.

Franciaország.

Rendőrhívó készülékek a francia távbeszélő állomásokon. A távbeszélő által az előfizetők számára nyújtható közbiztonsági érték emelése céljából a francia posta, táv-irattörzse és távbeszélő minisztérium megengedte, hogy a távbeszélő előfizetői állomások vonalaira oly készülékeket lehessen felszerelni, amelyek alkalmasak arra, hogy az előfizető távolléte esetén, ha a helyiségbe valaki behatolna, akkor erről a rendőrséget értesítsék. A készülékhasználatáért a francia posta évi 25 fr. frankot szed az előfizetőktől. Az újfajta készüléket csak oly előfizetők szereltethetik vonalukra, akik legalább évi 500 fr. frankos díjbevételű biztosítanak a postának vagy ilyen összegű fizetését vállalják. Ez a korlátozás mindazonáltal az 1934. szeptember 19. előtt már jelentkezett állomásokra nem vonatkozik.

(J. T. 1934. 11.)

Kanada.

Melyik országban veszik legjobban igénybe a távbeszélőt? Kanadában 1932-ben az ország minden egyes lakosára átlagban 224 távbeszélgetés esik. Ilyen magas igénybevételi számot sehol másutt a világon nem találunk. Még legközelebb áll hozzá Új-Zéland, ahol évi 205 beszélgetés és az Egyesült Államok, ahol évi 204 beszélgetés jut egy-egy lakosra.

Az európai államok nem tudnak ilyen igénybevételi számokat felmutatni. A legmagasabbat még Dánia mutatja, ahol évi 151 beszélgetés jutott egy lakosra. Ezzel szemben Svédországban már csak 137, Németországban és Angliában 33, Franciaországban 20, Magyarországon 14.

Kanadában a legalább 50.000 lakost számláló városokban 100 lakosra 21 távbeszélő állomás esik. Utána a világ államai közül Svédország következik a maga 20.45 állomásával, majd az Egyesült Államok 19.52 állomással. Ami a kisebb városok és falvak állomás-sűrűségét illeti, az első helyet az Egyesült Államok foglalják el 100 lakosra jutó 10 állomással, amely után Új-Zéland 9.62 állomást, Kanada 7.96 állomást tud felmutatni. (B. I. D. S. 1934. 11.)

RÁDIÓ.

Brit-India.

Oktató rádióelőadások Brit-Indiában. A brit-indiai kormány kísérletképpen megengedte az allahabad-i mezőgazdasági intézet-

nek, hogy a falvakban kifejtendő nevelő propaganda érdekeit szolgáló rádióműsor-szóró leadásokat tarthasson. Az e célra szolgáló leadóállomás a 300 méteres hullámon 100 wattos energiával fog dolgozni. Egyelőre az Allahabad körül 50 mértföldes körzetben fekvő falvakat akarják ilyen műsorszolgálattal ellátni, amelyben a legnagyobb gondot a falusi élet e téren mutatkozó szükségleteire fogják fordítani. A szórakoztató számok is képviselve lesznek a műsorban, de nem ezekre helyezik a súlypontot.

(J. T. 1934. 11.)

Egyesült Államok.

Az Északamerikai Egyesült Államokban a „Federal Communications Commission” legutolsó jelentése szerint ezidőszerint 46.390 rádióamatőr adóállomás van üzemben. Ez a szám azt bizonyítja, hogy az Egyesült Államokban több a rádióamatőr, mint a világ többi részében együttvéve (41.555).

(J. T. 1934. 11.)

Németország.

Díjmentesség a külföldi diplomaták rádióműsorszóró állomásainak. A német birodalmi posta 1934. évi november hó 1-től kezdve a Németbirodalomban működő külföldi diplomáciai és konzuli képviseletek vezetői számára kiadott rádióműsorszóró vevőállomások engedélykiratai alapján, valamint más szolgálati berendezéseik után, ha az illető külföldi állam hasonló kedvezményt nyújt a német képviseleteknek — díjat nem számít. A berendezések használatának engedélyezését azonban ezután is éppen úgy kell kérni, mint eddig. Az 1934. évi november 1-ét megelőző időre fizetett díjak visszatérítésére, valamint az ezt az időt megelőző időszakra esedékes díjhátralékok elengedésére természetesen ez a kedvezmény nem terjed ki. A német posta jegyzéket fog összeállítani azokról az államokról, amelyek e kedvezményt a német külképviseletek vezetői számára szintén biztosítani hajlandók. Addig is, amíg ez elkészül, elegendő, ha az illető németországi külképviseleti hatóság írásos nyilatkozatban bizonyítja, hogy országa e kedvezményt ugyancsak biztosítani hajlandó, mire a díjmentességet a német posta megadja.

(J. T. 1934. 11.)

Szovjetország.

Mit fizet az orosz szovjet a rádióműsorszóró szerzőinek? A Szovjet-Unió rádióműsorszóró egyesülete a szerzők díjazására új rendszert fogadott el.

A kormányhatározatok értelmében Szovjetországban a színházakból, hangversenytermekből vagy más nyilvános helyről közvetített irodalmi zenei művek szerzőinek semmiféle tiszteletdíjra nincs igényük,

kivéve abban az esetben, ha ezek után az előadások után belépti díjat szednek.

Ezzel szemben, a rádióműsorszóró bizottság kifejezett kérelmére írt művekért a szerzőket díjazás illeti meg, sőt minden egyes újabb leadás után pótdíjazást is kapnak. Moszkvában és Leningrádban minden egyes újabb leadás után az eredetileg a szerződésben kikötött szerzői díj 3 százalékanak megfelelő pótdíj jár. A többi rádióműsorszóró bizottság ily esetekben csak 1%-os pótdíjat fizet.

Ha a rádió által megrendelt művet filmre is felveszik, a szerzőnek egyszersmindenkori kiegészítő tiszteletdíj is jár és pedig az írónak 10%, a zeneszerzőnek 10%, a rendezőnek 4%.

A filmekre már felvett műveknek rádióműsorszórón történt leadásáért Szovjetországban a szerzőknek nem jár semmiféle díjazás. Ezek az új díjazási szabályok 1935. január hó 1-én lépnek életbe.

(B. I. D. S. 1934. 18.)

A rádióműsorszóró előfizetőinek száma az egyes országokban a legújabb adatok szerint a következő:

Európa.

Magyarország	335.748
Ausztria	513.693
Németország	5.574.001
Olaszország	368.065
Lengyelország	304.279
Csehszlovákország	636.672
Románia	99.870
Jugoszlávia	44.793
Bulgária	7.736
Görögország	3.316
Albánia	247
Svájc	340.891
Franciaország	1.625.444
Monaco	81
Nagybritannia	6.549.049
Ir szabad állam	54.025
Belgium	560.969
Németalföld	551.785 és

319.428 előfizető a vezetékes elosztó központoknál.

Dánia	551.681
Svédország	714.465
Norvégia	150.236
Danzig	20.909
Finnország	123.815
Esztország	15.573
Litvánia	13.504
Lettország	52.778
Spanyolország	154.662
Portugália	24.335
Törökország	5.024
Szovjetország	12.000.000

Azsia.		Kenya-Uganda		591
Brit-India	6.000	Madagaszkár		122
Ceylon	1.348	Amerika.		
Birma	100	Egyesült Allamok	18,925.000	
Németalföldi India	9.000	Kanada	548.249	
Japán	1,823.743	Újfundland	1.166	
Kína	1.463	Mexikó	530.000	
Francia Indokína	836	San Salvador	1.000	
Kwantung	12.284	Guatemala	1.488	
Hong-Kong	3.278	Nicaragua	106	
Sziám	19.894	Equator	300	
Palesztina	900	San Domingo	2.080	
Szíria	520	Brazília	6.830	
Libanon	181	Argentína	800.000	
Maláji Allamszövetség	473	Chile	100.000	
Fülöpszigetek	15.693	Paraguay	285	
Afrika.		Peru	390	
Délafrikai Unio	91.297	Ausztrália.		
Marokkó	17.487	Ausztráliai Államszövetség	622.674	
Algír	26.647	Új Zéland	133.661	
Tunisz	4.192	Dr. H. F.		
Egyiptom	40.000			

HIREK.

Nouvelles.

Légiforgalmi rádiótávíró hullámelosztó értekezlet volt 1934. szeptember 14–17. közt Varsóban, amelynek fő célja az volt, hogy az európai körzetben a légiforgalmi szolgálatok számára új hullámelosztási tervet fogadjon el. A tárgyalások alapját az a tervezet képezte, amelyet az értekezlet e célból már Párizsban 1933. november 28–29-iki összejövetelén kidolgozott s amelyet az európai körzet harminc kormányának már véleményezésre előterjesztettek. A varsói értekezleten 12 állam képviseltette magát és pedig: Németország, Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Nagybritannia, Olaszország, Németalföld, Lengyelország, Románia, Svájc, és Csehszlovákország. Öt állam, és pedig: Albánia, Bulgária, Írország, Norvégia és Svédország oly értelemben nyilatkoztak, hogy a hullámszétosztási tervvel kapcsolatban észrevételt nem tesznek.

Az értekezlet az új hullámszétosztási tervet egyhangú határozattal fogadta el, s az azoknak a frekvenciáknak a keretében készült, amelyeket az 1932. évi madridi nemzetközi rádiótávíró értekezlet a légiforgalom céljaira kijelölt.

Az új európai légiforgalmi rádióhullámelosztási terv 1935. év január hó 1-én lép életbe. A légijármű állomások a 327 és 322 kc/s hullámokat 1935. április 1-től kezdve használhatják, amely naptól kezd-

ve az új hullámelosztási tervezet a maga teljességében életbe lép.

A varsói értekezlet azt az óhaját is nyilvánította, hogy az összes nemzetközi forgalomban érdekelt légijárművek oly berendezéssel legyenek ellátva, amely 3 vagy 4 hullámhossz használatát s az egyik hullámról a másikra való gyors áttérést tegye lehetővé.

Végül az értekezlet megállapította, hogy a légiforgalom meteorológiai szolgálatát ellátó állomások leadásai gyakran zavarják egymást, ezért az értekezlet a delegátusokat e kérdés tanulmányozására kérte fel, mivel azt a legközelebbi értekezlet napi-rendjére kívánja tűzni. (J. T. 1934. 11.)

A nemzetközi kereskedelmi kamara távbeszélő bizottságának ülése, amely 1934. október 17-én volt, megvizsgálta, nem lehetne-e az európai nagytávolságú távbeszélő forgalmat meggyorsítani s nem lehetne-e a személyre szóló beszélgetések rendszerét megjavítani? A két kérdés tárgyalását oly értelmű határozattal zárták le, amely megegyezéssel állapítja meg a nemzetközi távbeszélőforgalom terén eddig elért eredményeket s abbeli óhaját nyilvánította, hogy a távbeszélő terén a közönségnek nyújtható kedvezményeket és könnyítéseket fokozott mértékben kell a nyilvánosság előtt ismertetni és népszerűsíteni. (J. T. 1934. 11.)

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.